

Korinti a zengât ekap kânok Pauloñâ kulemgum zingip.

Mâsop den.

¹⁻² Anutugât sâtkât Yesu Kristogât Aposolo a Paulo, nâ sot bukuniñâ Sostene, net Korinti kamânân Anutugât kâmut ândie, zengât ekap zi kulemgum pet. Yesu Kristoñâ gâsuzingâm zâkkât singi hâlâlu ândibigât sâip. Yatâ otzingi kamân dâp Yesugât kâmut, zen Kembu Yesugât kutñâ konsâm mâpâsem ândime, zen sot kânok urâwe. ³ Ibâniñâ Anutu sot Kembu Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lumbe sot tânzângoziñgoñ zengâren zimbap.

Korinti zengâren den singi âlipñâ muyagem zeip.

⁴ Zen Yesu Kristo sot pâlâtâñ utne Anutu zâk tânzângoip. Zorat op ko narâk dâp nâ zengât op Anutu sâiwap sâm dukuman. ⁵ Zen Kristo sot pâlâtâñ utne singi âlip sâsâñâ sot nângânângâ topñâ topñâ zingâm nañgip. ⁶ Zingâmñâ Kristogât sâm âsak denñâ umziñan ândâñâ gâsuip. ⁷ Oi Kaapumñâ imbañâ zingi nep top top tu-ume. Zen Kembuniñ Yesu Kristo âburem gâbapkât um bâbâlañ op mambât ândime. ⁸ Zâkñâ Kembuniñâ Yesu Kristo gâbabân mâtenan tosaziñ buñ hâlâlu kinbigât mem kâtikñan kwatziñgi ândinetâ narâkziñ âkâbap. ⁹ Anutu zâk nanñâ Kembuniñâ

Yesu Kristo, zâkkâren târokwapigât diizingipnâ dumñâ den ñâi mân sâbap.

Korinti a, zîñâ kâsâpagowe.

¹⁰ Bukurâpnâ, nâ Kembuniñâ Yesu Kristo kutñangât op girem den sa nângânek. Zen den top top sâmnâ mân kâsâpagobi. Kâsâpagom kâmut zagât upi, zo buñâ. Um nângânângâziñ mâpotne kânok oi ândibi. ¹¹ Bukurâpnâ, osetziñan den kâsâp muyagem ziap. Koloï zâkkât arâpñâ, zengâren gâbâ nâmbutñâ ziñ yatâ sâne nângâwan. ¹² Den itâgât san. Zengâren gâbâ ñâiñâ itâ sâmap, “Nâ Paulogât a.” Oi ñâiñâ sâmap, “Nâ Apologât a.” Oi ñâiñâ sâmap, “Na Peterogât a.” Oi ñâiñâ sâmap, “Nâ Kristogât a.” ¹³ Bâi, dap dap? Kristo pâuksâip mo dap? Paulo nâñâ zengât op poru nagân muwan? Mo Paulo nâgât korân too sañgonziñgâwe? ¹⁴ Kabik ninak too mân sañgonziñgâwan. Krispo sot Gaio zerâk too sañgonzikâwan. ¹⁵ Zen itâ sâbegât, “Zâkkât kutñandâ lonjiññi too sañgonningâwe.” Yatâ buñâ. Yatâ mân nângâbi. ¹⁶ Zi ñâi nânga. Setepano arâpñâ too sañgonziñgâwan. Nâmbutñâ ko mân nângan. ¹⁷ Kristonâ a too sañgonziñgâbatkât mân sâm nigip. Den sinji âlipñâ dâzângom ândibatkat sâm nigip. Oi Yesu poru nagân moip, zorat den imbanâ buñ opapkât a nâmbutñâ den kelâkñoorâk sâme yatâ sâm kubikñâ mân sâman. Nâ sinji âlip den zo bonjik sâman.

A um kâtik ziñ Yesugât den sinji nângâne yen opmap.

18 A tâmbetagoagonjâgât mâtâbân ândie, zen Yesu poru nagân moip, zorat nângâne yen opmap. Oi nen kubikkubik mâtâp ândimenjâ ko nângindâ Anutugâren gâbâ imbanjânootjâ opmap. Singi âlip, zo sâmb kubik mân sâman. 19 Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“Kembujâ itâ sap, ‘Nâjâ sa a nângânângâziñoot zen kwakpi. Nângânângâziñoot, zengât nângânângâ zo doongubat.’ ”

20 Zen dap nânge? A nângânângâñoot, zo ikâ? A nâi den nângâm simbitkum sâmap, zo ikâ? A narâk zirat topjâ nângâmap, zo ikâ? Nâ sa nângânek. Anutuñâ hân a zengât nângânângâziñ egi yennâ oip.

21 A zen ziiñâ nângânângâyân Anutugât topjâ iknam kwagâwe. Wangât, zen yatâ upigât Anutuñâ kânñan nângâm kubigi zeip, zorat. Den singi âlipjâ dâzângomen. Um kâtik a, zen zorat nângâne yen opmap. Ka Aposolo a, nen den zorat nângindâ bon opmap. Oi nen den singi zo sâindâ a nâmbutjâ ziiñâ nângâm Kembugât singi upme. Zo Anutuñâ kânñan nângi zeipkât yatâ âsagemap. 22 Yuda a um kâtik ândime, zen kulem top top iknam sâme. Grik a, zen ko hân a zengât nângânângâ den zo nângânam kâtigime. 23 Nen ko Yesu poru nagân kuwe, zorat den sâindâ Yuda a ziiñ nângâne kwakmak opmap. Oi Grik a sot hân nâin gokjâ, ziiñâ den zo nângâne den yennâ opmap. 24 Ka a nâmbutjâ Kembujâ gâsuniñgip, Yuda a sot hân nâin gok ârândâñ, nen Kristogât nângâm itâ sâmen, “Anutugât imbanjâ sot nângânângâñâ zemñângap.” 25 Um

kâtik a, zen Anutugât nângânângâ den nângâne yen opmap. Ka Anutugât nângânângâ, zorân a zengât nângânângâ wâlap. Oi a zen Anutugât den nângâne lolot uap. Ka Anutugât den, zorânâ ko a zengât imbanâ wâlap.

A zâizâin zinjâ ko bituk, a giginâ zinjâ ko donbep Kembangât sinji upme.

²⁶ Bukurâpnâ, A ikâ zorân Anutuñâ diiningip? Zo ek nângâne. Osetniñan a nângânângâzin patâ donbep buñâ. A kutâ donbep buñâ. ²⁷ A mâteziñan a giginâ ândimen, nen Anutuñâ diiningâm a nângânângâzinoot zo añun kwatziñgâmap. A um kâtik ândime, zen nângânângâzinangât nângâne añun upapkât yatâ oip. A zengât mâteziñan a giginâ sot lolot ândimen, nen Anutuñâ diiningâmñâ a imbanâzinoot añun kwatziñgâmap. ²⁸ A mâteziñan bâbâ lolot ândimen sot a yenñâ ândimen, nen Anutuñâ diiningâmap. Oi a zâizâin upme, zengât imbanâzin koi yen upme. ²⁹ Zo hân a nen Anutugât mâteñan sâk mâme upemgât yatâ opmap. ³⁰ Korinti a zen Yesu Kristo sot pâlâtân utnetâ Anutuñâ ândiândi unakñâ zingip. Anutuñâ kembuniñâ Yesu Kristo kwânângip, zo nengât nângânângâ sot tosanin gulipkukun a sot um salek muyageniñgâniñgân sot nengât suupniñâ mimiñâ a kwânângip. ³¹ Zorat Kembangât ekabân den kulem nâi itâ ziap,

“Nâi zâk sâtâre den sâbâ sâm Kambuñâ oip, zorat sâbap.”

2

Paulo zâk sârn kubikkubik den mân sârnâip.

¹ Bukurâpnâ, nâ zengâren gamnâ Anutugât den sapsurn dâzângowan. Zo sârn kubikkubik den sot a zengât nângânângâ den mân dâzângowan. ² Nâ itâ nângâm kâtigem zengâren gâwan. Yesu Kristo poru nagân kuwe, zâkkât denâk sapsurn zingâbat. ³ Oi nâ zen sot tap imbanâ bun, kengât op ândiwan. ⁴ Oi sîngi âlip sâsâr, zo nângânângâ pâtâ sârn kubiknâ mân sâwan. Bunâ. Kaapurnâ tânnogi sîngi âlip sa imbanâ muyagezîngi igâwe. ⁵ Den sâwan, zo a zengât nângânângâ patâ den yatâ bunâ. Zen a zengât nângânângâ den zorat nângâne bon opapkât yatâ orâwan. Anutugât imbanâ zengâren muyagei eknâ nângâne bon upapkât yatâ orâwan. Zen Kembugâren nângâm pâlâtân kwâknangâbigât yatâ orâwen.

Anutuñâ nângânângâ bonnâ ningâmap.

⁶ A Anutuñâ kubikzîngi nângânângâzînoot ândime, zen Kembugât nângânângâ den bonnâ dâzângomen. Ka den dâzângomen, zo um kâtik a zengât mo hân a kutâ zengât nângânângâ yennâ bunâ. Hângât a kutâ nângânângâzîngânângât bonnâ mân muyagem mârurn bun utname. ⁷ Nen ko den Anutugât nângânângâyân tik zem gâip, zo sârn muyagimen. Den zo nângâmñâ sumbemgât sîngi neule âsaknâ minatkat Anutuñâ mârurnan, hân mân muyageibân den zo sârn kâtân oip. ⁸ Hân a kutâ, zen aksik den zo mân nângâwe. Zen den zo nângâm sâi ko Kembu, âsaknâ marîñâ poruyân

mân kumbe. ⁹ Zorat Kembangât ekabân den nâi itâ kulemgune ziap,

“Anutu umziñandâ gâsume, zengât sinji Anutuñâ kut nâi nâi kubigip. Kut nâi nâi zo a senjâ mân igikñâ sot kindapñâ mân nângânângân sot a umziñan zo mân nângâwe.”

A Kaapum sot ândim sinji âlip nângâne bon upap.

¹⁰ Nen ko Anutuñâ sâi Kaapumñâ den Anutugât umñan ziap, zo sapsun niñgip. Kaapum zâk den Anutugât umñan tik zemap, zo aksik nângâmap.

¹¹ A nâiñâ bukunangât nângânângâ zo dap yatin nângâbap? Um mariñandik zo nângâbap. Zo yatik a nâiñâ Anutugât nângânângâ zo mân nângâmap. Anutugât Kaapumñâ zikñik zo nângâmap. ¹² Oi Kaapum miwen, zo hânân gâbâ buñâ. Anutu, zikñan gâbâ Kaapum zo miwen. Anutuñâ kut nâi nâi nengât sinji sâip, zo nângânatkât Kaapumñâ niñgip. ¹³ Anutuñâ Kaapumñâ niñgip. Zorat den Anutugât umñan ziap, zo sâmen. Zo a zengât nângânângâyân mân sâmen. Buñâ. Kaapumñâ den umniñan pâi sâmen. Kaapumñâ den umniñan pâi sâindâ Kaapum sot ândime, zen dinniñâ zo nângâme.

¹⁴ Ka a um kâtik ândime, Kaapumziñ buñ ândime, zen Kaapumgât den sot imbanjâ, zo umziñan mân mem ândie. A yatâ zo, ziñ den zorat nângâne yen opmap. Zen dap yatâ nângâbe? Den zo Kaapumziñoot ziiñik nângâme. ¹⁵ A Kaapum sot ândime, zen kut nâi nâi zorat topñâ nângâm sâlâpkume. Oi a Kaapumziñâ buñ ândime, zen

kut n̄ai n̄ai zorat topn̄a sot a Kaapum sot ândimen, nen̄gât topn̄a mân n̄angâme. ¹⁶ Kembugât ekabân den n̄ai itâ ziap,

“Kembugât umn̄an den ziap, zo n̄ain̄a n̄angipn̄a âlip den n̄ai dukubap? Yatâ Buñâ.”

Nen ko Kaapumn̄a Kristogât n̄angân̄ngâ den zo nin̄gi mem ândimen. Mem ândimn̄a kut n̄ai n̄ai zorat topn̄a n̄angâm kubikmen.

3

Korinti a zinj sin̄gi âlibân katep zen̄gât holi yatâ op ândiwe.

¹ Bukurâpnâ, nâ zen̄gâren gam a kaapumzin̄oot, zo dabângen dâzângobam? A kaapumzin̄ buñ, zo dâzângobam. Zen sin̄gi âlibân katep mâik yatâ ândie ² Katep mâik zen nalem kâtik mân nem namâk nime. Zen nalem kâtik dap op nimbe? Oi narâk ziren Korinti a zen katep mâik yatâ sin̄gi âlipkât nalem kâtik nimbigât dâp mân ue. ³ Zen um kâtik. A kaapumzin̄ buñâ yatâ op ândie. Zen̄gâren den sârek sot kâsâp sot um kâlak muyagei a kaapumzin̄ buñâ yatâ op ândie. ⁴ Zen itâ sâme, “Nâ Paulogât a.” Nâmbutn̄a zinj sâme, “Nâ Apologât a.” A yatâ sâme, zen um sângin̄angât mâtâbân ândime.

⁵ Apolo, zâk n̄ai? Paulo, nâ n̄ai? Net kore an̄a Kembugât den dâzângoitâ n̄angâm pâlâtân kwâkñangâwe. Kembuñâ nep diñ sâm nikip yatigâk tuuwet. ⁶ Den sumbuñâ n̄ai sa n̄angânek. Nâ nep kârâm kâmirâwan. Apolo zâk nep galem op hibuk pitip. Kembuñâ ko mäsop mei bonn̄a muyageip. ⁷ Kârâm kâmirâwan sot hibuk pitip,

nekât bonḡâ mân sâbi. Mâsop mei bonḡâ muyagemap, Anutu, zâkkârâk sâbi. ⁸ Kârâm kâmirâwan sot hibuk pitâmap, nepnik kânok. Oi zorat sânḡânḡâ mia zâk yatik mimbap. ⁹ Net Anutugât berân mâme a. Zen ko Anutugât sin kâlam yatâ. Zen Anutugât namâ.

Kârâpḡâ nepkât topḡâ sâm muyagibap.

¹⁰ Zen Anutugât namâ yatâ oi Anutuḡâ nep sâm nigip dâp nâ mirâ tuutuunḡ a op kunkun kâtik pa giarip. Oi a nâmbutḡâ ziḡ kunkun kwâkḡan târokwap tuume. A yatâ zorân nânḡâmḡik tuubi. ¹¹ Kunkun giarip, kinzap, zorat kutḡâ Yesu Kristo. Zo sâmbum pam ḡâi pâi geibap, zorat dâp mân taap. ¹² Oi kunkun zorat kwâkḡan a ḡâiḡâ goide kât mo siliwa mo kât ḡâi âlipḡâ, sânḡân patâ mo nak, ogep mo um târokwap tuubap zo ko mirâ tuutuunḡâ zorat topḡâ muyagibap. ¹³ Narâk patin zorat topḡâ muyagibap. Narâk zoren kârâp patâ âbânḡum simbap. Oi kârâp zorân sem nep zikḡik zikḡik tuuwe, zorat top sâm muyagibap. ¹⁴ Kârâpḡâ a ḡâigât nep tuutuunḡ zo mân sei sânḡân mimbap. ¹⁵ Ka a ḡâigât nep tuutuunḡ, zo kârâpḡâ sei sânḡân buḡ upap. Oi zikḡâ ko mân tâmbetkubap. Kârâbân ḡâbâ mâkâm ḡâbap yatâ upap.

A mân sâm âlip kwatziḡâbi.

¹⁶ Nen Anutugât tirik namâ. Anutugât Kaa-pumḡâ umniḡan tâtat mâme opmap. Zo nânḡe mo buḡâ? ¹⁷ A ḡâi, zâk Anutugât namâ kiom tuubap zo ko Anutuḡâ a zo yatik kiom miḡanḡâbap. Anutugât tirik namâ, zo hâlâlu sâsânḡ. Oi namâ zo, zen.

18 Zen umziņ mân kâitkubi. Zengâren gâbâ ñâi zâk hân a zengât nângânângâ zorat nângi zâibapkât op girem uan. A zo yatâ, zorâņ nângânângâ zo birâm hân a mâteziņon kwakmak yatâ oi âlip upap. Zâk nângânângâ yennâ zo biri Anutuņâ zâkkât nângi nângânângâ bonņoot upap. 19 Hân a zengât nângânângâ zorat Anutuņâ nângi bon buņ opmap. Kembugât ekabân den kulem ñâi itâ ziap,

“A nângânângâziņangât nângâne zâizâiņ opmap, zen Anutugât arâņâ kâitzâņgonam orot mâme upme. Ka Anutuņâ topziņ nângi bâliņ oi kâbakņezingâmap.”

20 Oi den ñâi itâ ziap;

“Kembu zâk a nângânângâziņ patâ zengât den nângi yen, bon buņ opmap.”

21 Zorat zen hân a neņgât nângânângâ mo imbaņâ zorat nângâm um zâizâiņ mân upi. Nâ Paulogât a mo nâ Peterogât a sâme, zen ziņangât nângâne zâizâiņ oi yatâ mân upi. Zi den zorat torenņâ sa nângâne. Kut ñâi ñâi aksik zo zengât siņgi. 22 Paulo sot Apolo, Petero, nen zengât siņgi. Oi hânân kut ñâi ñâi mumuņâ sot ândiândiņâ, zo zengât siņgi. Itârâņ ziap sot gâtâm muyagibap aksik, zo zengât siņgi. 23 Zen ko Kristogât siņgi ândie. Oi Kristo zâk Anutugât siņgi. Zorat zen Kristo sot Kembugât siņgi ândie, zorarâk sâtâre upi. A zengât nângâne zâizâiņ mân upap.

4

Kembuņâ nep a zengât topziņ sâm muyagibap.

¹ Zen nenġat itâ nânġâbi. Kristogât nep a sot Anutugât den tik zem ġaip, zorat galem a. ² Oi galem a nen dân galem op ândinatġât sâsânġ. Zorat op ko yatâ op ândeindâ dâp upap. ³ Oi zi ninanġât sâbâ. A minduminduyân nânġâ nânġât den sâme oi ko zorat nânġa yenġâ opmap. Oi ninak topnâ âlip mân sâman. ⁴ Nâ ninanġât nânġâm tosanâ mân nânġan, zorat nâ tosanâ buġ ândian mân sâbat. Topnâ sâbap, zo Kembu kânoknâ ândiap. Zâknâ tosa ek nânġâmap. ⁵ Zen ko ayâk, zorat topnâ muyagibigât kek mân sâbi. Kembu ziknâk gamnâ kut nânġi nânġi tik ziap, zo mem kâknâk pâmâbap. Oi umniġan kut nânġi nânġi tik ziap, zo aksik âsagem nanġâbap. Oi Anutuġâ a aksik holiziġ ekmap, zâknâ a ziġgiri holiziġ âlip oi ko sâm âlip kwatziġġâbap.

Korinti a zen zâizâiġ urâwe.

⁶ Bukurâpnâ, zen Kembugât den mân walâbi. Ziġâ hân a nen mem zâi kwap, mem gei kwap mân otningabi. Zâizâiġ man upi. Nâ den san, zo Apolo sot nâ, niiknâk kwap san. Zen nekât topnik ek nânġâm kwâkâbigât san. Net Anutugât berân mâme ayâk. ⁷ Zâizâiġ upme, zenġât sâbâ. Gâ a nânġâ a patâ upan sâm, sâm gigip? Nânġânânġâ den zemgigap, zo gikak muyagein mo nânġâ mem gigip? ⁸ Nânġâ gigip oi ko wangât gikâ sâkkâ mem zâi pâmâ? Zen zâizâiġ op ziġnanġât itâ nânġâme? “Umġât gom sambe nenġâren piksâm ziap. Nen mârum sikumniġoot urâwen.” Oi zen itâ sâme, “Nen Paulo buġâ a kutâ op ândien.” Zen topziġâ yatâ nânġâme? Perâknâk, zen a kutâ op sâi ko diiniġâne zenġâren târokwap a kutâ upem. Zo

yatâ âsagei sâi ko umâlep opam. Zen ziinangât nângâne zâizâiņ opmap. Ka nâ ko zâizâiņ mân opman. ⁹ Aposolo nenġât itâ nângan. Aposolo a nen giginâ ândien. Anutuņâ sâi Aposolo a nen kâmbamġât siņgi yatâ op ândien. A aksik patâ, sumbem a sot hân a zenġât mâteziņan a ziņ nângom kut nâi nâi otniņgâne niņgitme. ¹⁰ Nen Kristogât opņâ a kwakmak yatâ urâwen. Zen ko Kristogâren târokwap nângânângâziņ patâ yatâ urâwe? Nen lolotņâ. Zen ko kâtikņâ? Um kâtik a ziņ zen sâm âlip kwatziņgâme? Nen ko sâm bâliņ kwatniņgâme.

¹¹ Nen too nalemgât mom ândiwenniâ ândim gen. Hâmbâ alâkņâ mem ândimen. A ziņ nângom moliniņgâme. Mirâ buņ ândiwenniâ ândim gen. ¹² Betņâ sâknam nep tuumen. A zen sâm bâliņ kwatniņgâne nen den âlipņâ dâzângomen. Laņ otniņgânetâ nen hâuņâ mân otziņgâmen. ¹³ Sâm bâliņ kwatniņgânetâ nen buku orotņangât den dâzângomen. Nen a doņbep zenġâren gâbâ iisak alâ gwapgwap yatâ otniņgâne ândiwenniâ ândim gen.

Paulo zâk siņgi âlibân Korinti a zenġât ibâziņ oip.

¹⁴ Zen aņun upigât den zi mân kulemgum ziņgan. Nan bârarâpņâ girem den dâzângobam ekap zi kulemgum ziņgan. ¹⁵ Kristogât berân mâme a kâmut zenġâren ândie. Ka siņgi âlibân ibâ doņbep buņâ. Nâ kândom Yesu Kristogât den siņgi âlip dâzângom nâ kânok ibâziņ orâwan. ¹⁶ Zorat nâgât mâtâp zo lâņ ândibigât kindap pâroņ den dâzângua nângâne. ¹⁷ Zen nâgât

mâtâp lân ândibigât Timoteo sângongua zengâren gaap. Timoteo zâk Kambu sot pâlâtân opnâ ninâ nannâ âlip yatâ op ândei umnâ zâkkâren kinmap. Zâk sângungua zengâren gam nâ Kristo sot pâlâtân op orot mâmenangât sinji den, zorat sapsun zinjgi nângâbi. Yesugât kâmut kamân dâp ândie, zen nâgât mâtâp zo yatik lân ândibigât dâzângoman.

¹⁸ Korinti zengâren a nâmbutnandâ zâizâin op nâgât itâ sâme, “Paulo zâk mân gâbap.” ¹⁹ Nâ ko Kambu nângânigi narâk mân kêrep oi kek gâbat. Zengâren gamnâ a zâizâin op den sâme, zengât topzin ikpat. Dinzinâ zorat mân sâm imbanâzinangât topnâ ikpat. ²⁰ Anutugât um topnan ândiandin, zo denân mo denâk buñâ. Zo Kambu gât imbanânan kâtigem ândiandin. ²¹ Oi mâsikâzinga zen sânek. Nâ kâmbam mem gâbatkât se? Mo buku opnâ lumbenâ op gâbatkât se?

5

Korinti zengâren bâlinâ muyagem zeip.

¹ Zengât sinji den itâ sâne nângâman. Zengâren lan mâman nâi ândiap. Oi lan mâman bâlinâ zo a um kâtik zengâren mân muyagemap. A nâinâ ibanangât ambinhoot ândimap, zorat san. ² Zo yatâ muyagem zeï zen dap op zorat mân nângânangâ op tok zâizâin op ândie? Zo mân orotnâ. Zen zorat umbâlâ opnâ anâ bâlinâ oip, zo osetzinan mân tâpapkât molinetâ ari dâp upap.

³ Nâ sâknâ ko kêrebân ândian. Umnâ ko zen sot tapnâ yatâ, a bâlinâ oip zo, zâkkât den itâ

sâm kwâkâwan. ⁴ Zen Kembu Yesugât korân mindunetâ umnâ zen sot tâi Kembu Yesugât imbanânan kâtiginat. ⁵ A zo um dâpñâ kubikkubik opñâ Kembu gâbâbân âlip upapkât Satangât bikñan pâindâ um sâkñangât âkñâle bâliñâ zorân tâmbetkubap.

Kut ñâi ñâi kâlakñâ zo birâm samñâ mem ândibi.

⁶ Bâliñâ yatâ zo osetziñan zei mân nângânângâ op zâizâiñ utne nânga mân dâp uap. Zuu usiñandâ naleman giari une kâlak op nanğâmap. Zo nânge. ⁷ Zorat kâlak zo birâm kubik pam om nimbi. Kristo zâk zeñgât kâlakziñâ betziñan meip, zorat kâlak buñ ândibi. Mârum Yuda a ziñ Pasowa kendon tâtnam râma ñâi kuwe. Oi zo yatik nenğât Pasowa râma kuwe, zo Kristo. ⁸ Nen kâlak birâm tâtnatkât moip. Zorat um kâlak sot bâliñâ zorat kâlakñâ birâm kut ñâi ñâi salek sot târârakñâ zo mem ândinat.

⁹ Nâ mârum ekap ñâi itâ kulemgum ziñğâwan. Zen lañ mâman a ambân zen sot nalem kânok niniñ sot tâtat mâme mân upi. ¹⁰ Den parâwan, zo um kâtik zeñgât mân sâwan. Um kâtik a zen lañ ândime. A zeñgât kut ñâi ñâi âkñâle op kâmbu upme. A lopio hurat kwap ândime. A um kâtik yatâ zo birâziñğâbigât mân sâwan. Zen a yatâ zo dap yatâ zâmbam nanğâbi. Zen hân birâm sumbemân zâim zâmbanbi, zorik. ¹¹ Nâ itâ zorat kulemgum ziñğâwan. Nâiñâ Yesugât kâmurân ândim bâliñ mem ândiap, mo a ñâigât kut ñâi ñâi âkñâle op lañ memap mo den bâliñ sâm ândimap, mo lopio hurat kwâpmap, mo too

kâtik nem um gulip opmap, mo kâmbu opmap. Kembugât kâmurân a bâlinâ zo yatâ mem ândie, zen zot tâtat mâme mân upi. Oi nalem ârândân mân nimbi. ¹² Yesugât kâmut âkņan ândie, zengât den mân sâm kubikziņgâbat. A Yesugât kâmurân ândie, zengât tosgât den sâm kubikziņgânetâ dâp upap. ¹³ A âkņan ândie, zengât tosgât den hâunâ zo Anutuņâ sâbap. Zen ko bâliņ mâme a zo zengât osetziņan gâbâ diim âi âkņan pambi. Zâk osetziņan mân ândibap.

6

Den muyagei ziiņak mân sâm kwâkâwe.

¹ Zengâren gokņandâ nâiņâ bukuņangât kuk den mem ândibap, oi den zo Yesugât kâmut a sâtņâ zengâren mân sâm um kâtik a patâ zâkkâren sâbap? Zen zorat dap nâņge? Zo âlipņâ orotņâ? ² Yesugât kâmut a nen nâran a um kâtik zengât den sâm kwâkânat. Zo nâņge? Oi zi Yesugât kâmurân gok zengâren den mâik nâi muyagei ziiņak mindumindu op sâm mân kwâkâbi mo? ³ Nâran nen sumbem a zengât den sâm kwâkânam mân kwaknat. Zo nâņge? ⁴ Hânân narâk ziren den muyagei âlip sâm kwâkânat. Zorat wangât kut nâi yenņangât den muyagei a um kâtikziņ zengâren mem âinetâ sâm kwâkâme. ⁵ Zen den zo nâņgâm anun upigât dâzâņguan. Zen dap nâņge? Zengâren a nâņgânâņgâņoot nâi mân ândiap? Zengâren den nâi muyagei zâkkâren mem âine sâm kubikpap. ⁶ Nâņgânâņgânâ zo yatâ ziap. Zen ko yatâ mân upme. Buņâ. Yesugât

kâmurân goknâ nâinâ buku nâi sot den muyagei a um kâtik zengâren mem âine sâm kwâkâme.

⁷ Zengâren den âsagemap, zorân sinji âlipkât kâwali koi gemap. Mâtâp nâi, zorat sa nângânek. A nâinâ kulem bâlinâ otgigi denân mân pam tosanâ birânangâna yen zimbap. Tosa muyagei um kâtik a zengâren mân pâmban. Nâ zorat nânga mâtâp âlip nâi uap. Zen wangât yatâ mân upme. ⁸ Zen ziiŋak bâlinâ op bukurâpziŋangât kut nâi nâi betziŋan mime. Zo nâin goknâ buŋâ, Yesugât kâmurân gok. Bukurâpziŋ zen sot ârândân upme.

⁹⁻¹⁰ Den zi nângâm biranbi. Bâlin mâme a ambân zen Anutugât um topŋan mân ândibi. Zen umziŋ mân kâitkunek. Laŋ mâman a sot kware suŋa mem ândiândiŋ. Ambân mem birâ sot bâlin upme, Kâmbu orot sot sikungât âkŋâlime, Too kâtik nem um gulip upme, A den bâlin sâme sot kâmbam ku. A yatâ zorân Anutugât um topŋan mân bagibi. ¹¹ Oi zengâren gâbâ a nâmbutnâ ziŋ yatâ op ândiwe. Ka zen Kembuŋâ umziŋ saŋgorip. Kembuŋâ um hâlâlu minziŋip sot tosa buŋ minziŋip. Zo Kembu Yesu Kristogât kot mem ândie sot Anutuniŋangât Kaapum sot ândie, zorat yatâ otziŋip.

Bâlinangât girem den.

¹² A nâmbutnâ ziŋ itâ sâme, “Kut nâi nâi, zo orotŋik ziap.” Ka nângâ sa nângânek. Kut nâi nâi nâmbut orotnâ zorânâ mân betniŋan memap. Kut nâi nâi, zo orotŋik ziap, Ka zobâ nâinâ kembu otnibâ sâi zâkkât kore mân upat. ¹³ Nalem, zo tep kâmbogât sinji. Oi tep kâmbu, zo nalemgât sinji. Bet Anutuŋâ sâi nalem sot tep kâmbu zo

ârândân buñ upabot. Sâkniñ zo mâtâp ambân zen sot ândiândiñ mo ambân nâmbutñâ zen sot lañ ândiândiñangât sinji buñâ. Zo Kembugât sinji. Kembu zâk sâkkât mariñâ op ândiap. ¹⁴ Anutuñâ Kembu Yesu mumuñan gâbâ mângei zaarip. Zo yatik imbañandâ mânginiñgâbap.

¹⁵ Nânğâm birañbi. Kembugât kâmut nen Kristogât sâk bonñâ op ândien. Kristo zâk kâukniñ ândiap. Oi nen kiñ bikñâ yatâ op ândien. Oi zen dap nânge? Kristo sot pâlâtân op ândien, neñğaren gâbâ nâiñâ âi mâtâp ambân sot pâlâtân op ândei dâp upap? Buñ kâtikñâ. ¹⁶ Zen itâ nânğâm birañbi. “A nâiñâ ambân lañ mâman nâi sot pâlâtân oitâ zet sâk kânok upabot.” Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap, “Zet zagâtñâ kânok op ândibabot.”

¹⁷ Nen âlip nânge. Nâi zâk Kembu sot pâlâtân oi um dâpziñâ kânok upabot. ¹⁸ Zen lañ mâman ambân zo kândâtzânğobi. A nâiñâ bâliñâ nâmbutñâ upap, zorân sâkñâ mân tâmbetkubap. Ka nâi zâk zik ambin birâm nâi sot ândibap, zâk zikñâ sâkñâ tâmbetagobap. ¹⁹ Zen zitâ nânğame? Tirik Kaapumñâ umziñan tâtat mâme opmap. Zorat sâkziñ zo Tirik Kaapumğât namâ. Zâk zeñgât um sâkziñan ândibapkat Anutuñâ sânğongoi geip. Zen sâkziñangât mariñâ buñâ. ²⁰ Kembuñâ mârur sânğânziñ mei zâkkât sinji urâwe, ândie. Zorat zen sâkziñâ târârak galem op ândine a nâmbutñâ ziñâ ziñgitñâ Anutu sâm âlip kwâkñangâbi.

Ap ambin zengât den.

¹ Zen ekap kulemgum nim mâsikâniwe, zorat hâuñâ sa nângânek. Nâ itâ nângan. A ñâiñâ ambân mân mem yen ândei sâi ko âlip opap. ² Ka bâliñangât mâsimâsikâ gâi bâliñ upegât anâ ambân mem zâk sot pâlâtan op ândibap. ³ Oi agât sâknâ ambin mân angân kârâñangâbap. Oi ambân zâk yatik sâknâ apñâ mân angân kârâñangâbap. ⁴ Ambân zâk sâknangât mariñâ zikñik mân ândiap. Zo apñangât siñgi. Oi apñâ zo yatik sâknangât mariñâ zikñik mân ândiap. Zo ambinñangât siñgi. ⁵ Zorat ap ambin zen sâkziñ mân angân kârâyangâbi. Yen ninâu sâm ândim den saam yatâ utne dâp upap. Satangât mâsimâsikâyân loribegât narâk pânkânogâk yatâ ândibi. ⁶ A ambân miangâbigât op san, zo sâm kâtigemñâ mân san. ⁷ Anutuñâ imbanâ nigî ambân mân mem yen ândian. Nâ ândian, yatik ândibigât otnigap. Ka Anutuñâ imbanâ ñâi zikñik zikñik niñgâmap. Nen dâbâk buñâ, ñâi itâ, ñâi yatâ. Zorat a ambân âlip miangâbigât san.

⁸ A ambân sigan sot malâ, zengât itâ san. Zen nâ yatâ op yen ândine âlip upap. ⁹ Ka zen umziñan âknâleziñandâ diiziñgi bâliñan bagim tâmbetagobegât op miangâm ândibi.

¹⁰ Ap ambin zengât den sa nângânek. Den zi nâgât buñâ. Kembangât den. Zengâren gâbâ ambân ñâiñâ apñâ mân birâbap. ¹¹ Oi ambinñandâ apñâ mârûm birip oi ko a buñâ, yen ândibap mo dum apñoot miangâm ândibabot. Oi yatik a ñâiñâ ambinñâ mân birâbap.

¹² Nâmbutņâ zengât den zi sa nânġânek. Kembugât den buņâ. Zi ninâ den uap. Kembugât kâmurân a nġâi âmbinņâ um kâtik ândibap, oi ambân zorâņ zâk sot ândibat sâi mân birâbap.

¹³ Mo Yesugât kâmurân gokņâ ambân nġâi zâkkât apņâ um kâtik ândibap, oi a zorâņ zâk sot ândibat sâi mân birâbap. ¹⁴ A um kâtik zo ambinņâ Kembugât sinġi, zâkkât mâsop zorâņ zâkkâren arip. Oi um kâtik ambân zo apņâ Kembugât sinġi, zâkkât mâsop zorâņ zâkkâren arip. Oi yatigâk murarâpziņ Kembugât sinġi op ândibi. Zo buņ sâi um kâtik ândibe. ¹⁵ Um kâtik a mo ambân nġâiņâ birâbam sâi mân aņġân kârâņaņġâbi. Zorat pâke mân ziap. Anutuņâ lumbeņan ândibigât diiziņġip.

¹⁶ Ambân, ġâ apkâ Kembugât mâtâbân diina ġâbap mo buņâ? Zo nânġat?

A, ġâ ambingâ Kembugât mâtâbân diina ġâbap mo buņâ? Zo nânġat?

¹⁷ Zen zikņik zikņik kinkin zoren mo zoren kine Kembuņâ ândiândi muyageziņġip sot nep sâm ziņġip, zo yatik sinġi âlibân ândibi. Nâ den zo Yesugât kâmut kamân dâp dâzâņġoman.

¹⁸ Zengâren nġâi zâk kwabâ kwâkņaņġâne ândei Kembuņâ diiņaņġip, zâk mân birâbap. Oi a nġâi zâk kwabâ mân kwâkņaņġâne ândei Kembuņâ diiņaņġip, zâk kwabâ kwâkņaņġâbigât mân sâbap. ¹⁹ Kwabâ kwatziņġawe mo kwabâ mân kwatziņġawe, zorat nânġâne bon mân upap. Anutuġât den luluņ, zorâņ bonņâ uap. ²⁰ Nġâi zâk kinkinņâ zoren mo zoren kiri Kembuņâ diiġip, kinkinņanâk zo kinbap. ²¹ ġâ kore mâman a ândina Kembuņâ diiġipkât nânġâm kwâkâ mân

upan. Olanjinâ sâne mân kwâkâban. ²² Nâi zâk kore a op ândei Kembunâ bâlinanġât tâġân ġâbâ olanġanġi Kembuġât a bonġâ op ândibap. Nâi zâk a bonġâ ândei Kembunâ ġâsui Kristoġât kore a op ândibap. ²³ Kembu zâk sânġânziġ meipkât zâkkât kore a op ândie. Zorat a nâinâ kembu otziġġâbâ sâi mân nânġâbi. ²⁴ Bukurâpnâ, nâi zâk kinġâ sinġi âlip nânġip, tenġâ zorenâk narâk ziren kinġâ Anutu sot pâlatânġ upap.

A ambân sigan, zenġât den.

²⁵ A ambân sigan, zenġât den sa nânġânek. Zi Kembuġât den buġâ. Kembunâ tânnogi sinġi âlip mem ândimanġâ ninâ nânġânġġâyân den zi dâzânġua nânġânek. ²⁶ Narâk zi mâte uap, zoren sâknam patâ muyagibapkât a nâi zâk ambân buġ ândibat sâm âlip upap. ²⁷ Ka ambân mein oi ko mân birâban. Ambân mân sâm ġiwe oi ko ambânġât mân sâban. ²⁸ Ġâ ambân mimbâ sâm mena mân bâliġ upap. Oi ambân sigan nâinâ a nâi mei mân bâliġ upap. Ka miânġâbi, zen sâkkât nep tuum sâknam nânġâbi. Nâ zorat nânġâm itâ san. Zen yen sigan ândine âlip upap.

²⁹ Bukurâpnâ den zi sa nânġânek. Yesu takâbapkât narâk pânġânok uap. Zorat a ambirâpziġoot ândimeġâ ândinetâ ambirâpziġ buġ yatâ upap. ³⁰ Oi umbâlâ op isem ândimeġâ ândine umbâlâ buġâ yatâ upap. Oi sâtâre op ândimeġâ ândine sâtâre buġ yatâ upap. Oi kut nâi nâi kwâlâmenâ ândine sikum buġ yatâ upap. ³¹ Oi kut nâi nâi anġâġwanġâ upmenâ ândinetâ yen ândime yatâ upap. Hânġât kulem zi ek nânġâme, zo buġ

upap. Yesu takâbapkât narâk pânjkânok uap, zorat den zo san.

³² Zen hânân ândim kut nâi yenņanğât mân nânğâm kwâkâm ândibigât san. A, ambân buņandâ Kembuğât denâk nânğâm ândimap. Kembuņâ zâkkât nânğı âlip upapkât nânğâmap.

³³ Ka a ambinņootņâ ko sâkkât kut nâi nâi zorat nânğâmap. Oi ambinņandâ zâkkât nânğı âlip upapkât nânğâmap. ³⁴ A yatâ zo sâkkat kut nâi nâi sot Kembuğât nepkât nânğâm um zagât opmap. Ambân sigân zen Kembuğât nepkârâk nânğâme. Oi um sâkziņâ Kembuğât siņgi upapkât nânğâme. Oi ambân a sotņâ sâkkât kut nâi nâi zorat nânğâm ândibap. Apņandâ zâkkât nânğı âlip upapkât nânğâbap. Ambân zo yatâ zorâņ sâkkât kut nâi nâi sot Kembuğât nepkât nânğâm um zagât opmap. ³⁵ Zen âlipņâ ândim kwâtâtibigât den zi dâzânğuan. Mâtâp pâke kwatziņğâm mân san. Um nânğânânğâziņ zo Kembuğâren pane zei ândibigât otnigi yatâ san.

³⁶ Oi a nâi zâk bâratņâ a mimiņanğât dâp oi anğân kârâbâ sâm upap. Oi bet nânğı mân dâp oi ayân pâmbâ sâm pâi mân bâliņ upap. ³⁷ Nâi zâk umņandâ itâ nânğâbap, “Bâratnâ yen ândibap.” Yatâ sâm um zagât mân upap. Yatâ sâm kâtigei dâp upap. ³⁸ Zorat itâ sa nânğânek. Nâi zâk bâratņâ ayân pâi âlip upap. Ka a nâi zâk sâi bâratņâ yen ândei âlip nâi upap.

Malâ zenğât den.

³⁹ Ambân nâi zâk apņâ ândei mân birâm ândibap. Apņâ moi ko a nâi mimbâ sâm âlip mimbap. A zo Kembuğât a ândiap oi ko âlip

mianġâbabot. ⁴⁰ Ka ambân zorâŋ apnâ buŋ yen ândibat sâm yen ândibap. Zorat nânġa âlip upap. Zo yatâ nânġan. Oi den zo ninâ umġârâk buŋâ. Anutugât Kaapumŋâ nânġânânġânâ zo nigi san.

8

Lopioġât sinġi nalem, zorat den.

¹ Lopioġât sinġi sii nalem, zorat sâbâ. Korinti a zen itâ nânġâme, “Nen aksik top nânġânânġâninġoot ândien.” Ka nâ itâ sa nânġânek. Top nânġânânġâ zorâŋ zâizâinġi muyagemap. Oi zen mân zâizâinġi upigât otnigap. Buku op ândiândinġi zo ko berân mianġâm âlip ândibi. ² Nâi zâk buku orot mân op ândimŋâ Anutugât topŋâ nânġâm kwâtâtian sâmap, zâkkât itâ sânat, “Zâk mân nânġâm kwâtâtiap. Nânġânânġâ bonŋâ mân zemŋânġap. ³ Nâi zâk umŋandâ Anutu ġâsubap, zâk Anutuŋâ buku okŋanġâbap.”

⁴ Lopioġât sinġi sii nalem, zorat itâ nânġâmen, “Lopio zâk bonŋâ buŋâ. Zâk wâġân mân ândiap. ⁵ Anutu zâk kânokŋâ bonŋâ ândiap.” Nen yatâ nânġâmen. Ka a um kâtik zen itâ sâme, “Hânân sot sumbemân lopio sot kembu donġbep ziap.” ⁶ Nen ko itâ nânġen, “Anutu Ibâniŋ, zâk kânok ândiap. Zâkkâren ġâbâ kut ŋâi ŋâi muyagem nanġip. Oi nen zâkkât sinġi ândien. Oi Kembu kânok, Yesu Kristo. Anutuŋâ sâi Yesu Kristo, zâk nen sot kut ŋâi ŋâi aksik muyageninġip. Oi zâkŋâ galem otninġi ândien.”

⁷ Kembangât kâmurân a nâmbutŋâ zen topŋâ yatâ zo mân nânġâm ândie. Zen mârumŋan ġâbâ

lopio hurat kwap ândim gawe. Zen siŋgi âlibân bâbâ lolot ândime. Zen lopio zorat nâŋgâne bon oi um kâtik, ziŋ nalem lopiogât siŋgi sâne zo nemŋâ umziŋ sumunkomap. ⁸ Nâ den sa nâŋgânek. Anutu zâk nalemgât opŋâ nâŋgi mân zâizâiŋ uap. Nen sii nalem birindâ nenŋât mân nâŋgi geibap. Mo nalem neindâ mân nâŋgâniŋgi zâibap. Buŋâ. Nalem, zo yennâ. ⁹ Zengâren gâbâ nâmbutŋâ ziŋâ nalemgât topŋâ nâŋgâm nalem nem tatne bukurâpziŋ siŋgi âlip bituktâ zemziŋgap, zen ziŋgitŋâ bâliŋ upegât galem oraŋgâm ândibi. A lolot yatâ zo lopiogât siŋgi nalem nemŋâ umziŋ sumunkomap. ¹⁰ Gâ lopio zâk bon buŋ sâm lopio namin zâim nalem nem tâtna bukugâ ŋâi lotŋâ, um oset a ga gekŋâ niapkât nimbâ sâm zo yatik nemŋâ umŋâ sumunkumbap. ¹¹ Bukugâ siŋgi âlip bituktâ zemŋâŋgap, zâk Kristo gilâmŋandâ sâŋgân meip. Zâk gâgât kâtikkangât lorebapkât girem uan. ¹² Zen lopiogât siŋgi nalem nemŋâ bukurâpziŋ um oset ândime, zen umziŋ mem tâmbetkune um gulip upi, zo ko yatik Kristo tâmbetkubi yatâ upap. ¹³ Zorat nâ sii nalem nimbam bukunâ lolot zo tâmbetkubatkat nâŋgâm kwâkâ op sii nalem birâm yen ândibat. Zo yatik op ândimâmbat.

9

Paulo zâk nepŋangât den sâip.

¹ Korinti a zen nâgât dap nâŋge? Nâ Aposolo buŋâ? Nâ yatâ mo yatâ upatkât otnigi saanine dumunân ândian? Nâ Kembuniŋâ Yesu Kristo mân egâwan? Korinti a zen ziŋgak topnâ nâŋgâm

biranbi. Nepnanğat bonnâ Kembangat mâsobân muyageip, zorat ko zen sinji nânğâ a ambân urâwe, zo. ² Kamân nâin gok nâmbutnâ zen nâğat Aposolo mân sâme motnâi. Zen ko topnâ âlip nânge. Nâ perâknak zengat Aposolo op ândiman. Nâ Aposolo nepnânğat bonnâ Kembangat mâsobân zen Kembangat a ambân urâwe.

³ A ninâ topnanğat sâme, zen den itâ mâburem zingân. ⁴ Zengâren gâbâ nâmbutnâ zen nen nepniñanğat sânğân zengâren gâbâ too nalem mân minatkat sâme. Zen wangat yatâ sâme? Aposolo nâmbutnâ zen mâtâbân âim gane too nalem zingâme. ⁵ Aposolo nâmbutnâ sot Petero sot Kembangat murâpnâ, zen ambirâpziñoot kamân toren toren âim gane nalem mot zingâne aposolo nep tuume. Oi nâmbutnâ nen yatâ mân utnatkat sâwe. ⁶ Nâ sot Banaba, net betnâ nep tuum ândim kat muyagem sâkkat kut nâi nâi sânğân mem ândiratkat se. Net yatik op ândim mân birâratkat se. ⁷ Den nâi mâsikâzinga sânek. Kâwali a nâinâ ziknâ nalem sot kut nâi nâi muyagemap? A nâinâ nep kârâm kâmiri bonnâ muyagei mân mem nimbap? Mo nâinâ noniñ makau nepnâ tuumnâ zengat nam mân mâsan nimbap?

⁸ Den zi a den san? Buñâ. Kembangat gurumin den ekabân den yatik ziap. ⁹ Mosenâ Kembangâren gâbâ den mem itâ kulemgoi ziap, “Wâugâ zuu zigi mem ko goka mân pindâna mân dâp upap.”

¹⁰ Oi dap nânge? Den zo Anutuñâ wâu zengârâk nânğâm sâip? Mo nenğat nânğâm sâip? Den zo a nenğat op sâip. Nâi zâk nepnâ kârâm kâmitmap,

zâk bonḡâ oi nimbatkât nâḡâm nep zo tuumap. Oi yatigâk ḡâi zâk nebân hibuk pitâbap, zâk bonḡâ muyagei nimbatkât nâḡâm tuubap. Anutu zâk yatâ nâḡi ziap.

¹¹ Nen zeḡḡâren umgât nep tuumḡâ zeḡḡâren gâbâ sâkkât kut ḡâi ḡâi minatkât nâḡḡâne yâmbâremap? ¹² A nâmbutḡâ ziḡ zeḡḡâren gâbâ nalem sikum minetâ nen zeḡḡâren nep topkwap tuuwennâ mân minatkât se?

Nâ itâ sa nâḡḡânek. Nen Kristogât siḡi âlip laḡ kâri pâke pambemgât zeḡḡâren gâbâ nalem sikum mimiḡâ sâsâḡ, zo birâm betḡâ sâknam nep tuum nalem mot muyagem nem ândiwen.

Paulo zâk nep tuum Korinti zeḡḡâren gâbâ sâḡḡâḡḡâ mân meip, zorat sâtâre oip.

¹³ Kembugât siḡi nalem uuḡâ a tirik namin nep tuum ândime, zen namin nalem mem nime. Oi Anutugât siḡi nalem kut ḡâi ḡâi pâpanḡâ, zoren tuume, zen zoren gâbâ nalem nâmbutḡâ mem nem ândime. ¹⁴ Kembu zâk siḡi âlip sâsâḡ a, nen yatik siḡi âlip sâindâ betniḡan mimbigât sâip.

¹⁵ Nâ ko mâtâp zo mân lânman. Kât sikum mân meman. Oi zen yatik otnibigât ekap zi mân kulemgum ziḡan. Nâ zeḡḡâren gâbâ kât mot mân meman, zorat sâtâre opman. Oi nâ itâ nâḡḡâm kâtigian. Nâ yatik op ândim ma ko mumbat. A ḡâiḡâ kât nigî ko nâ dap yatâ zâizâiḡ op sâtâre den dum sâbat? Zorat kât mot zeḡḡâren mân mimbap. ¹⁶ Nâ siḡi âlip den dâzâḡgom ândiwan, zorat dap yatâ zâizâiḡ den sâbat? Nep zo Anutuḡâ kwâknan pâip. Den siḡi âlip zo mân

dâzângobat oi ko, yei, Kembunâ dap otnibap?
 17 Nep zo ninâ umgât tuuwan sâi ko sângân membam. Ninâ umgât mân tuumangât zâizâiņ mân upat. 18 Zâizâiņ opman, zorat topņâ itâ. Nâ siņgi âlip mem ândiman, zo a dâzângom ândim zengâren gâbâ sângân mân meman. Nâ zorat sâtâre opman. Oi siņgi âlip sâman, zo sângânņâ sâkkât kut ņâi ņâi mimban sânetâ birâman.

Paulo zâk a top top zengât kore a oip.

19 Nâ a aksik zengât dumunân mân ândiwan. Kore mâman mân ândiwanņâ laņ kore otziņgâm ândian. A doņbep ziņ siņgi âlip nângâm Kembugât siņgi upigât yatâ op ândian. 20 Yuda a zen sot ândim Yuda zengât orot mâmegât tenġâyân ândiwan. Zo Yuda a ziņ Kembugât siņgi upigât yatâ orâwan. Mosegât gurumin den zo lum kore upme, zen sot ândimņâ gurumin dengât kore a yatâ orâwan. Ninâ gurumin dengât kore a buņandâ a kore upme, zen Kembugât siņgi upigât orâwan. 21 Um kâtik a, Kembugât den mân nângâme, zen sot ândim ziņ ândime, zo yatâ orâwan. Um kâtik a, zen Kembugât siņgi upigât yatâ orâwan. Nâ Anutugât mâtenġan gurumin den mân nângâm ândim buņ. Nâ Yesu Kristogât den kâtik, zo mem ândiman. 22 A siņgi âlip bituktâ zemziņgap, zen sot ândim orot mâmezîņ yatâ op ândiwan. Zen Anutugât siņgi âlip nângâm Kembugât siņgi upigât yatâ orâwan. A top topņâ zengâren ândim zengât holiyâk mem ândiman. Zo nâmbutņâ ziņ Anutugât siņgi upigât yatâ op ândiwan. 23 Zo yen buņâ. Siņgi âlip laņ kârâm âibapkât yatâ opman. Oi siņgi âlip

bonjâ zo nâgâren sot zenjâren âsagibapkât yatâ op ândiman.

Sârârâk kârâm kâtigem âi kikerân takâm neule muyaginat.

²⁴ Zen itâ nângâme mo? Dâp orotjângât sombemân a katep zen aksik sârârâk kârâbi. Ka neule mimiņ, zo ko a kânokjâk kâtigem âi mim-bap. Oi zen yatik sumbemân neule mimbîgât kâtigibi. ²⁵ Katep zen imbanâziņjângât dâp op kendon ândime. Zen neule yenjâ, zinziņ kâtik buņ, zorat yatâ upme. Nen ko sumbemân neule zinziņ kâtik, zorat yatâ utnat. ²⁶ Nâ ninak sârârâk kârâman, zo kiket zo ekjâ târâragâk âiman. Nâ kâlâunâ yenjâ mân lum pâman. ²⁷ A siņgi âlipjâ dâzângom ândia Anutuņâ nâgât nâņgi mân dâp oi kâbakņenigi ginjâ opamgât sâknaņgât âkņâle zo mem gei kwap kubikņâ sâknaņgât a kutâ op ândiman.

10

Isirae a zenjâren kut ļai ļai muyageip, zorâņ giremniņ uap.

¹ Bukurâpnâ, nâ Isirae a sâkurâpniņâ kut ļai ļai urâwe, zorat sa nângânek. Zen aksik Mose sot unumunum ombenjan âim saru nirem nâmbut âiwe. ² Zen aksik Mosegât kâmut upigât unumunum ombenjan âim saru nirewe. Too zorâņ too sanjonziņgip yatâ oip. ³ Oi Anutuņâ nalemu muyagem ziņgi zen aksik niwe. ⁴ Oi too Anutuņâ muyagem ziņgip, zo zen aksik niwe. Too zo Anutugât kârân gâbâ gei niwe. Oi kât zorat kutņâ Kristo. Kristo zâk hân kabâņan too

ziŋgip, zorat dâp galem otziŋgâm ândeip. ⁵ Ka zeŋgâren gâbâ doŋbep patâ Anutuŋâ ziŋgiri mân dâp oi mirâ kamân kâtikŋan kâbakŋeziŋgi mom naŋgâwe. ⁶ Zeŋgâren kut ŋâi ŋâi muyageip, zorâŋ giremniŋ uap. Zen bâliŋ urâwe, zo nen yatik upemgât. ⁷ Mosegât kâmurân gâbâ nâmbutuŋâ zen lopiogât kore mâman urâwe. Korinti a zen ko yatâ mân upi. Mosegât a gakârâpŋâ, zen Kembugât nelâmzâŋgoi lpio sobim sâtâre urâwe. Zorat Kembugât ekabân den ŋâi itâ ziap,

“A zen ge tap sii nalem nemŋâ zaat kep kom kirâwe.”

⁸ Oi Mosegât kâmurân gâbâ nâmbutuŋâ zen laŋ op ândiwe. Nen a ambân laŋ ândiândiŋ zo yatâ mân utnat. Zen bâliŋ urâwegât sirâm kânogân 23 tausen yatâ zo ziŋ muwe. ⁹ Nen ko Kembugât mâteŋan bâliŋâ mân utnat. Zâizâiŋ mân utnat. Zeŋgâren gâbâ nâmbutuŋandâ zâizâiŋ utne Anutuŋâ sâi mulumŋâ ziŋgi muwe. ¹⁰ Oi nen Kembugâren âkon den mân sânat. Zo zeŋgâren gâbâ nâmbutuŋandâ âkon den sâm Kembu sâmbâliŋ kwâkŋaŋgâne tâmbet tâmbet mariŋandâ tâmbetzâŋgoip.

¹¹ Zeŋgâren kut ŋâi ŋâi âsageip, zorâŋ giremniŋâ uap. Hângât narâkŋâ âkâbâ sâi narâk patâ mâte oi ândien, neŋgât den zi sâmb giremniŋ kulemuwe. ¹² Zorat Korinti a zeŋgât girem den ŋâi dâzâŋgua nâŋgânek. Ŋâi zâk zikŋaŋgât nâŋgi zâizâiŋ op itâ sâmap, “Nâ a kâtikŋâ.” Yatâ sâbap zo ko lorebapkât galem oraŋgâm ândibap. ¹³ Zeŋgâren mâsimâsikâ âsagem gâip, zo a doŋbepziŋaŋgât dâp muyagemap. Oi Anu-

tunã sâi kâtigemap, zâk mâsimâsikâyân mem bâbâlân koi imbanâziņanġât dâp mân walâbap. Oi mâsimâsikâ ġâbap dâp mâtâp nâi tirâpzanġoi âlip kâtigem kinbi.

Kembugât nalem nem Satanġât nalem nininġ, zo mân taap.

¹⁴ Zorat opnâ bukurâpnâ, zen lopio sot lopiogât sinġi sii nalem, zo kândâtkom ândibi. ¹⁵ Zen nânġânânġâziņoot ândime, zorat den zi sa ziiņak nânġâm iknek. ¹⁶ Waiņ hâkobân zeip, zorat sâiwap sâmġâ nemġâ Kristo ġilâmġanġât op târotâro upmen. Nalem namuņ nemġâ Kristogât sunum sot târotâro upmen. Zo nânġâm biranġi. ¹⁷ Nalem kânok zo nemġâ a donġbep nen kâmut kânok upmen. Kristo sot pâlatân op kâmut kânok upmen.

¹⁸ Zen Isirae a ziņ upme, zo nânġâneġ. Kembugât tirik namin Kembugât sinġi nalem uunâ a ândime, zen nep zo tuum ândim Kemu sot târotâro upme. Oi zen kâmut kânok op Anutugât sinġi nalem pâpanġan nep tuum zobâ nalem nâmbutnâ mem nem ândime. ¹⁹ Den san, zorat topnâ dap yatâ? Lopiogât sii nalem nininġâ, zorat nânġâne bon upapkât san mo? Mo lopio zikġanġât nânġâne bon upapkât san? ²⁰ Yatâ buņâ. Den san, zorat topnâ itâ. Um kâtik a, zen ko lopiogât sii nalem ume, zo Anutugât sinġi buņâ. Zo Satan sot wâke, zeņġât sinġi uap. Oi nâ Korinti a zeņġât itâ san. Zen Satan sot wâke zen sot târotâro mân upi. ²¹ Kembugât hâkobân ġâbâ too nem wâke zeņġât hâkobân ġâbâ too nininġâ, zo mân taap. Oi Kembugât nalem nemġâ wâke zeņġât nalem nininġâ, zo mân taap. ²² Kemu zâk

kuk otningâbapkât yatâ utnat? Mo dap nânge? Nengât imbanjandâ zâk wâlap? Yatâ bujâ.

Nâi zâk zikjângât nângi zari ândei mân dâp upap.

²³ A zinj itâ sâme, “Kut nâi nâi, zo orotnjik ziap.” Ka nâ itâ sa nângânek. Kut nâi nâi nâmbutjâ oindâ zorâjâ mân betnijan mimbap. ²⁴ Nâi zâk zikjângât mân nângâm bukujângât nângâbap zo ko âlip upap.

²⁵ Angâgwangâ minduminduyân zuu bâu sângân minâ sâm âlip mimbi. Um oset mân upi. Zi lopiogât singi sâm mân mâsikâzingâbi. ²⁶ Wangât, Kembuniñâ zâk hân sot kut nâi nâi piksâm ziap, zorat mariñâ ândiap, zorat.

²⁷ A um kâtik nâiñâ buku otzingâm mirânan zâinâ sâi zâibi. Oi sii nalem zinj zorat topjâ mân mâsikâm nimbi. ²⁸ Ka nem tatnetâ bukuziñâ nâiñâ ga dâzângobap, “Bâu zi lopiogât singi sâsâjan gokjâ.” Yatâ sâbap oi ko mân nimbi. Zo sâm muyagem zingâbap, a zâkkât op nângâm birâbi. ²⁹ Zo nine umzinj sumun opapkât bujâ. Nalem zo ninetâ sâi ko bukuziñâ niegât nimbâ sâm nem um sumun opapkât. Nâ yatâ sa zengâren gâbâ nâiñâ itâ sâbap? “Ninâ umnâ nângâm kwâka mân zeï upâ sa bukunâ nâiñâ pâke pâmbap? ³⁰ Nâ Anutugâren sâiwap sâm nia wangât bukunâ nâiñâ nângâm bâlij kwatnibap?”

³¹ Nâ zorat itâ sa nângânek. Zen sii nalem ninam mo kut zo mo zo utnam a zinj zingitjâ Anutu sâm âlip kwâkujângâbigât nângâmñik upi. ³² Zen Yuda a sot Grik a sot Anutugât kâmut zengât mâteziñan tosazinj bujâ ândine âlip upap.

³³ Nâ yatigâk a top topnâ zen niknetâ dâp upapkât nângâm ândiman. Nâ ninaŋgât nângâm buŋâ. A doŋbep, zenŋât nângâm opman. Zen Kembugât sinji âlip nângâm âlip upigât nep tuuman.

11

¹ Nâ Kristogât mâtâp lânman. Zen zo yatik orot mâmenâ ek nângâm wâratkum ândibi.

A ambân topniŋâ.

² Zen kut nâi nâi orâwan sot den dâzângowan, zorat nângâm lum upme. Zorat nânga âlip opmap.

³ Oi zi den nâi sa nângânek. Kristo zâk agât kâuknâ. Anâ ambângât kâuknâ. Oi Anutu zâk Kristogât kâuknâ.

⁴ Minduminduyân a nâi zâk kâuk pâkenâ tâi ninâu sâbap mo Anutugât den sâm muyagibap. Yatâ oi kembu patânâ anun upap.

⁵ Minduminduyân ambân nâi zâk kâuk pâke buŋ ândim ninâu sâbap mo Anutugât den sâm muyagibap.

Zâk yatik oi apnâ anun upap. Ambân yatâ zo, zâk ambân laŋ ândiândiŋ kâukziŋ sâmot mimiŋâ, zen yatâ anun upap.

⁶ Ambân nâi kâuk pâke mân pam ândei kâuknâ mânângât naŋgâne anun oi dâp upap.

Ka ambân zo yatâ okŋaŋgâbigât anun opnâ kâuk pâke pam ândibap.

⁷ Minduminduyân a zâk kâuk pâke mân pam ândibap. A, zâk neule âsaknâ mariŋâ, Anutu, zâkkât holi tobat sot wikin yatâ. Ambân ko, zâk agât wikin.

⁸ A, zâk ambângâren gâbâ mân muyageip. Ambân nâ agâren gâbâ muyageip.

⁹ A, zâk ambângât opnâ mân muyageip. Buŋâ. Ambân, zâk agât opnâ muyageip.

¹⁰ Ambân, zâk agât

ombenjan ândiapkât kâuk kâpim ândibap. Yen ândei sumbem a zinj iknetâ bâliņ opapkât sâsân.

A sot ambân, nen ârândânj Kembangât mâteņan kinat.

¹¹ A, zâk zikņik Kembangât mâteņan mân kinbap. Ambân, zâk zikņik Kembangât mâteņan mân kinbap. ¹² A ambân ârândânj kinbabot. Ambân, zâk agâren gâbâ muyageip. Zo yatik a nen ambân zenğâren gâbâ âsagimen. Nen sot kut nâi nâi zo Anutugâren gâbik gawen.

¹³ Zen ziiņak nânğâm iknek. Minduminduyân ambân nâi kâuk pake buņ ândim Anutugâren ninâu sâi dâp upap mo buņâ? ¹⁴ Oi a nâi zâk kâuk sâmotņâ kârep mem ândei ikne dâp upap mo buņâ? Zorat topņâ mârur sinņi âlip mân mem ândiwe, zen zoren nânğâm ândiwe. ¹⁵ Oi ambân nâi kâuk sâmot ilimbam tâi ikne âlip opmap. Anutuņâ kâuk sâmot ilimbam zingâmap, zo kâuk pakeziņ. Kâuk sâmot ilimbamņâ zo zâkkât neulenâ. ¹⁶ Nâi zâk den zi birâbâ sâm itâ nânğâbap. Zo birâbirânj, zo nen sot Anutugât kâmut nâmbutņâ nen mân upmen.

Korinti a zen nalem nem gulipmalip urawe.

¹⁷ Zen mindumņâ kut nâi zinj upme, zorat nânğa mân dâp oi girem dâzânğuan. Zen âlip mân opņâ bâliņ op ândime. ¹⁸ Yesugât kâmut zen mindunetâ kâsâp muyagemap. Zen ziiņak kâmutņâ kâmutņâ sâm kâsâpagome. Yatâ sâm dâtnone nânğa perâkņak yatâ uap. ¹⁹ Oi kâsâp zo yen buņâ. Zenğâren gâbâ nâmbutņandâ den sinņi âlip mem kâtigie, zenğât topziņ muyagibapkât

âsagiap. ²⁰ Ka zen nalem ninam mindumñâ Kembangât nalem kâtik nem gulipmalip upme. ²¹ Nalem mem gamñâ ziiñâ kâsâpkum zikñik zikñik nime. Nâi zâk tepñangât opmap. Nâi zâk âkon buñ nemap. Nâi zâk too waiñ donbep nemñâ um gulip opmap. ²² Wangât yatâ upme? Ziiñ mirâ kârum ko yatâ upme? Zen nalem too ninâ sâm mirâziñan nimbe. Zen wangât Anutugât kâmut zengât nângâne gigiñ oi a kanpitâ sot nalem buñ ândime, zen añun kwatziñgâme? Zorat wan den dâzângobâ? Nâ sâm âlip kwatziñgâbat? Buñâ. Nâ zirat mân sâm âlip kwatziñâbat.

Kembangât nalem ninij, zorat den.

²³ Nâ Kembangâren gâbâ den mewan, zo ziñgâwan. Zo itâ. Kembu Yesu zâk Yudañâ tirâpziñgoi gâsuwe, zo mân âsageip, narâk zoren Yesu zâk arâpñâ sot tap nalem meip. ²⁴ Nalem nâi memñâ sâiwap sâm namuñ itâ sâip, “Zi sunumnâ. Zi zengât siñgi san. Nâgât nângâm nalem zi itâ nem ândibi.” ²⁵ Nalem ninetâ Yesuñâ waiñ too hâkop memñâ itâ sâip, “Hâkop ziren târotâro irakñangât gilâmnâ taap. Gilâmnandâ narâk ziren târotâro irakñâ âsageziñgâbap. Nimbi dâp nâgât nângâm yatik nem ândibi.” ²⁶ Zen nalem sot too zo nimbi dâp Kembu moip, zorat siñgi sâm muyagem ândine âburibap.

²⁷ Zorat nâi zâk mân orotñâ opñâ Kembangât nalem sot too, zo nimbap, zo nem gulipkum tosa mimbap. ²⁸ Zorat nalem sot too zo ninâ sâm umziñangât topñâ ek nângâmñâ Anutugâren sâm muyagemñâ nimbi. ²⁹ Nâi zâk Kembangât sunum egi yenñâ oi nimbap, zâk

hâunâ mimbap. ³⁰ Zen zo yatâ gulip upmegât nâmbutņâ lolot sot nâmbutņâ sisi mâsek sot nâmbutņâ mârum muwe. ³¹ Niņak um topniņ ek nâņgâm kubigindâ sâi ko Kembuņâ hâunâ mân niņgâbap. ³² Ka gulip okņangindâ Kembuņâ hâunâ niņgâm kubikniņgâmap. Um kâtik, zen sot tâmbetagogbengât op zo yatâ kubikniņgâmap.

³³ Bukurâpnâ, zen nalem ninam mindum tat-netâ aksik gam naņgânetâ ko topwkap nimbi. ³⁴ Nâi zâk tepņangât okņangi zikņâ mirin nalem nimbap. Zen mindum Kembugât nalem kâtik nem gulipkune hâunâ muyageziņgâbapkât yatâ upi.

Den nâmbutņâ zo ninak gam dâzâņgobat.

12

Kaapumņâ neņgâren nep tuumap.

¹ Bukurâpnâ, Nen nep top top tuunat, zorat Kaapumņâ imbaņâ niņgâmap. Zorat kwakpegât dâzâņgua nâņgânek. ² Zen mârumņan um kâtik ândine a ziņ diizingâne lopio diņ buņ, zâkkâren pâlâtâņ op ândiwe. Zen lopiogât kembuniņâ sâm kiņ topņan ândim gulipmalip op ândiwe. ³ Zorat torenņâ nâi itâ sâm dâzâņgua nâņgânek. Nâi zâk Anutugât Kaapumņâ mam okņangi dap op itâ sâbap? “Yesu, gâ sâm bâliņ kwatgigan.” Oi nâi zâk Tirik Kaapumņâ mam mân okņangi dap op itâ sâbap? “Yesu, zâk Kembu patâ.”

⁴ Anutugât umâlepņangât op sâi Kaapumņâ imbaņâ niņgi nep top top tuumen. Kaapum, zâk kânok. ⁵ Kore orotņâ top top ziap, zo doņbep. Nep mariņâ, zo Kembu kânok. ⁶ Singi

âlipkât mâtâp topnâ topnâ ziap. Imbanâ mariñâ Anutu kânok. Zâk imbanâ muyagem niñgâmap. ⁷ Kembugât kâmurân nen ârândân âlip ândinatkat Kaapum zâk a kânok kânok imbanâ muyagem niñgâmap. Nâi zâk Kaapumñâ mam okñanji kut nâi nâi âsagemap, zorat topñanğat den nângâm sâmap. ⁸ Nâi zâk Kaapumñâ mam okñanji den nângânângâ zo sâmap. Nep zagât, zo mariñâ Kaapum kânok. ⁹ Nâi zâk Kaapumñak mam okñanji nângâm pâlâtân patâ op ândimap. Nâi zâk Kaapumñak mam okñanji a sisi mâsek kubikziñgâmap. ¹⁰ Oi nâi zâk sen mârât kulem tubapkât imbanâ pindâmap. Nâi zâk Anutugâren gâbâ den mem sapsubapkât imbanâ pindâmap. Nâi zâk Kaapumñâ imbanâ pindi den sot kut nâi nâi zorat topnâ nângâm kubik sapsuamap. Zâk itâ sâmap, “Zo Kembugât Kaapumân gok.” Mo itâ sâmap, “Zo wâke sot Satañ, zeñgâren gok. Zo bâliñâ.” Nâi zâk siñgi âlip den gându uñakñan sâbapkât imbanâ pindâmap. A nâi den gându uñak zo nângâm a dinniñan melânjbapkât imbanâ pindâmap. ¹¹ Nep top top zo Kaapumñak tuumap. Kaapum zâk zikñak nângâm nep zo mo zo a mariñ dâp kâsâpkum niñgâmap.

Sâkniñ ko kânok, kore mâman doñbep.

¹² A nen sâkniñandâ kânok, ka sâkkât kore mâman, zo doñbep. Oi zen doñbepñâ mâpotnetâ sâk kânok uap. Oi Kristogât kâmut nen zo yatik. ¹³ Kaapum kânokñak tooyân mâpotniñgi kâmut kânogâk urâwen. Yuda a sot hân nâi gok, Kore a sot a kutâ, nen aksik Kaapum kânok zorigâk

miwen. Kaapumñâ umniñan piksâm zimbapkât miwen.

¹⁴ Oi sâkkât kore, zo kânok buñâ. Zo donjep.
¹⁵ Oi ki zâk dap op itâ sâbap? “Nâ bet buñâ. Nâ sâkkât torenñâ mân uan.” Den yatâ sâmñâ dap op sâk birâm zikñik ândibap. ¹⁶ Mo kindap zâk dap op itâ sâbap? “Nâ sen buñâ. Nâ sâkkât torenñâ mân uan.” Yatâ sâmñâ dap op sâk birâm zikñik ândibap. ¹⁷ Sâgân sinniñâ zei sâi ko sâkñâ kindap kârubap. Mo sâgân kindabâk zine sâi sângân kârubap. ¹⁸ Anutu zâkñâ yatâ nângi zeipkât sâkkât kore nep top top sâm zingip. ¹⁹ Sâkkât kore mâman zen nepziñ kânok oi sâi sâk zâk bâliñ opñâ buñ opap. ²⁰ Zi ko kore mâman donjep, ka sâk ko kânok.

²¹ Sennâ dap op bet itâ dukubap? “Nâ gâ buñik âlip ândibat.” Mo kâukñâ dap op ki itâ dâzâkobap? “Nâ zet buñâ âlip ândibat.” ²² Yatâ mân ziap. Sâkninañgât torerâpñâ lolotñâ zen buñ utne sâi âlip mân ândibem. ²³ Oi sâkniñangât torerâpñâ giginâ ziñâ galem otzingâmen. Oi sâkniñangât torerâpñâ mân igikñâ zo ekap zângoindâ âlipñâ yatâ ândime. ²⁴ Sâkniñ torerâpñâ muyap zime, zo yatâ neule mân pam ândimen. Oi Anutuñâ sâk muyagem torerâp nâmbutñâ giginâ zen nep patâ sâm zingip. ²⁵ Zo sâkniñangât torerâp kâsa mân op kore oranjâm ândibigât yatâ oip. ²⁶ Zorat torenñâ ñâiñâ sâknam nângi nâmbutñâ, zen ârândân nângâbi. Mo ñâiñâ sâtâre oi nâmbutñâ zen yatik sâtâre op nângâbi.

Nep a topñâ topñâ ândie.

²⁷ Zen aksik patâ mâpotne Kristogât kâmut ue. Nep top top tuume, zo ko zen kâmut kânok ue. Zen Kristogât sâk bonnâ yatâ ue. Kristo zâk kâukziņ ândiap. Oi zikņik zikņik sâkņangât kore mâman ue. ²⁸ Oi Anutu zâk kâmut gakârâpnâ, nenġâren a itâ nâambarip. Aposolo gâsum sâlâpnânġoip. Ombenjan Anutugâren gâbâ den mem sâsâņ a. Ombenjan den siņgi âlip kwâkâm ziņġâziņġâņ a. A sisi mâsek kubikziņġâziņġâņ, berân mâme a sot a sâtņâ, oi a den gându mârâtņan sâsâņ. Zo yatâ nâambarip. ²⁹ Nen Aposoloyâk nâambarip? Mo nen aksik Propete a mo kwâkâm ziņġâziņġâņ a nâambarip? Nen aksik sen mârât tuutuunġâgât imbanâ niņġip? Zo yatâ buņâ. ³⁰ Nen aksik patâ sisi mâsek kubikkubikņangât imbanâ niņġip? Mo den gându unġakņan sânatkât imbanâ niņġip sot den zo nânġâm melâņnatkât imbanâ niņġip? Yatâ buņâ. ³¹ Zorat itâ sa nânġânek. Zen Kaapungât imbanjan Yesugât kâmut mem kâtikņan kwatziņġânam op nep tuubi. Nep top top zorat san. Zi ko nep zo tuubigât nânâ mâtâp âlipņâ nâi, zorat dâzâņgua nânġânek.

13

Umninândâ mân gâsâyagom nep âlip tuugindâ mân dâp upap.

¹ Nâ Kaapum imbanjan a gânduyn mo sumbem a zeņġât gânduyn Kembugât den sâbam ua umnandâ bukurâpnâ mân gâsâzâņġobap zo ko sa lâmun kâmam yatâ den kwamitņik opap. ² Nâ Propete op ândim kut nâi nâi âsagemap, zorat topņâ nânġâbam sot siņgi âlipkât topņâ

nângâm kwâtâtebam oi baknâ sa âbângubapkât zorat nângâm pâlâtân imbanâ zemnigi sâi ko umnandâ bukurâpnâ mân gâsâzângobap, zo ko nâ a yennâ opam. ³ Oi kut nâi nâinâ zemnigap, zo a kanpitâ zingâm nângâm sâknâ bira kârâpkât sinji opap, oi umnandâ bukurâpnâ mân gâsuzingâbap zo ko nâ a yennâ op nângâbat. Kut nâi nâi zo ua sâi zorânâ âlipnan mân kwatnibap.

Buku opnâ mâtâp âlipnâ lânat.

⁴ Nâi zâk umnandâ bukurâpnâ gâsuzingâmapnâ lumbenâ ândibap. Bukurâpnâ, zen kuk mân otzingâbap. Zâk sâk mâme mo zâizâin mân upap. ⁵ Kut nâi mân orotnâ zo mân upap. A zo ziknâ kutnâ mân mem zaatpap. Um kâlak bunâ. A zengât tosa mân mem ândibap. ⁶ Bâlinandâ lan kâri umbâlâ upap. Oi den bonjandâ lan kâri zorat umâlep upap. ⁷ A umnandâ bukurâpnâ gâsâzângomap, zâknâ bukurâp zengât nângi zâizâin opmap. Oi bukurâpnâ zinj kulem bâlinâ oknangâne mân lorebap. Oi sâknam sot kut nâi nâi bâlinâ zo zâkkâren muyagei mân lorem kâtigem kinbap. Anutunâ gâtâm tânnângobap, zorat umâlip op mambât ândibap.

Buku orotnâ, zorân mân bun upap.

⁸ Umnâ buku orotnâ, zo mân bun upap. Ka Kembangât den sâsân, zo bun upap. Oi den gându nâin nâin sâsân, zo bun upap. Den topnâ nângânângân, zo bun upap. ⁹ Zo itâgât. Hânân zi ândien, zorat op ko torenjik nângâmen. Zorat op ko den sâmen, zo torenjik opmap. ¹⁰ Gâtâm hângât narâknâ âkâbabân bonnâ muyagei orot

mâmeniņ kwakņâ, zo buņ op nanġâbap. ¹¹ Nâ katep ândiwanân katep den sâwan. Oi katep um yatâ nânġâm ândiwan. Bet ko lâmbatņâ a opņâ katep nânġânânġân, zo birâwan. ¹² Narâk ziren kut nâi nâi ikmen, zo tooyân egindâ gâutgâut opmap, zo yatâ. Gâtâm ko bonņâ ek nânġânat. Narâk ziren torenņik nânġan. Gâtâm bonņâ ek nânġâbat. Anutuņâ nek nânġâmap, zo yatâ ek nânġâbat.

¹³ Zinziņ kâtik zimbi, zo nânġâm pâlâtân, um bâbâlaj op mambât ândiândiņ sot umņâ gâsâyagom buku orotņâ, zen karâmbut. Buku orotņâ, zo patâziņâ uap.

14

Anutugât den sâm muyamuyagiņ, zorâņâ nep patâ.

¹ Zen umziņandâ gâsâyagom ândibigât kâtigibi. Kaapumņâ nep top top niņġâmap, zo tuunam kâtigibi. Anutugât den sâsân nep, zorat nânġâne zâizâiņ upap. ² Nâi zâk den gându uņakņan sâmap, zo a mân dâzâņgom Anutu dukumap. Zâk Kaapumņâ mam okņanġi den gându uņakņan sâi a zen kwakme. ³ Ka nâiņâ a denân Kembugât den sâm muyagemapņâ a kâtigibigât betziņan mimbap. Zen um bâbâlaj upigât dâzâņgomap. ⁴ Nâi zâk den gându uņakņan sâmapņâ zik umņâ Kembu sot pâlâtân op kâtigibapkât sâmap. Ka nâi zâk a kâmut zeņġât mâteziņan Kembugât den muyap sâm muyagemapņâ kâmut ziņ siņġi âlibân kâtigibigât sâmap. ⁵ Zen aksik patâ den gându uņakņan sâne nânġa âlip upap. Ka Anutugât

den a denân muyap sâ muyagine nânga âlip nâi upap. A nâi zâk Kembangât den muyabâk sâ muyagemap, zâk den gându unaknan sâmap, zo walâbap. A nâi minduminduyân den gându unaknan sâmnâ melân a denân dâzângoi âlip upap. Zâk yatâ opnâ Kembangât den muyap dâzângomap, zo yatâ upap. Yesugât kâmut zen Kembangât den nângâm âlip upigât otnigi yatâ san. ⁶ Bukurâp, nâ zengâren gam den gându unaknan den sâ dâzângom dap op betziñan mimbat. Nâ Anutugâren gâbâ den nâi mân mem ga muyap dâzângobat, zo dap op betziñan mimbat? Nâ nângânângâ den mo sâ kwâkâziñgâziñgân den mo Kembangât den nâi mân mem ga dâzângobat, zo dap op betziñan mimbat?

Kembangât den ekapnoot mân sâbi.

⁷ Kut nâi yennâ kâmam sot uluwet zo kune dinâ muyap mân sâi dap op nângâbi. ⁸ Mo lâmun waatne kwamitnâ muyap mân sâi dap opnâ kâmbamgât kut nâi kubiknâ âi pâiziñgâbi? ⁹ Oi zen yatik gându unaknan den ekapkum sâne a nâmbutnâ dap op nângâbi? Dinziñâ zo yennan âibap. ¹⁰ Hân dâp a den gându top top zem ariap. Mâirâp ziñak dinziñâ zo nângâme. ¹¹ A nâiñâ den gându nâi sâi nânga kwakmak upap. Den zorat mariñandâ nâgât nângi kamân nâi gok upap. Oi nâ yatik zâkkât nânga zâk kamân nâin goknâ upap. ¹² Oi zengâren topnâ yatik ziap. Kaapungât imbanâ zengâren muyagibapkât nângâm sâme. Zo âlipnâ. Ka nâ itâ sa nângânek. Zen Kaapungâren gâbâ imbanâ mem Yesugât kâmut mem kâtiknan kwatziñgâbigât otziñgi ândibi.

13 Zorat den gându uŋakŋan den sâbapkât imbanâ zemŋanŋap, zâk den zorat topŋâ nânŋâm mâburibapkât imbanâ zorat Kembugâren ninâu sâi bekŋan mimbat. 14 Nâ den gându uŋakŋan ninâu sâbat, zo ko um dâpnandâ upap. Oi nânŋânânŋânâ zo mân nânŋâm kubiksa yen zimbat. 15 Zorat nâ dap upat? Itâ upat. Nâ um dâpnandâ ninâu sâbat sot nânŋânânŋânandâ nânŋâm lâunandâ ninâu sâs sapsuga âlip upap. Um dâpnandâ kep mimbat sot nânŋânânŋânandâ nânŋâm simbitkum kep mimbat. 16 Gâ um dâpkandâ den gându uŋakŋanâk Kembugâren sâiwap sâna a kândâtŋan gokŋâ dingâ mân nânŋâmŋâ dap op perâkŋak sâbat? 17 Gâ sâtâre den bonŋâ zo sâban. Oi a zorânŋ kwagi dap dap yatâ oi zorânŋ tângubap? 18 Zen den gându uŋakŋan sâne nâ walâziŋgâm sâman. Zorat Anutu sâiwap sâs dukuman. 19 Ka nâ itâ sa nânŋâne. Den gându uŋakŋan sâsânŋanŋât nânŋa bon oi sâi minduminduyân den gându uŋakŋan den kêrep patâ sâbâ sâs sâbam. Nâ zorat nânŋa giap. Ka Kembugâren den memŋâ minduminduyân muyap sâs muyagiŋ, zorat nânŋa zariap.

Kembugât den âragunam katep tobat mân upi.

20 Bukurâpnâ, den nânŋâm kubikkubikŋanŋât nânŋânânŋâziŋandâ katep yatâ mân upi. Nânŋânânŋâziŋandâ lâmbatlâmbatŋâ zenŋât dâp upap. Bâliŋâ nânŋâbi, zo ko umziŋandâ katep mâik yatâ upap. 21 Mârumŋan Yuda a ziŋ um kâtik ândine Kembuŋâ den ŋâi itâ sâip. Zen zo Kembugât gurumin den ekabân kulemgune ziap,

“Kembu zâk itâ sap, ‘Nâ hân nâin goknâ sângonzângua kâmut zi zengâren gam den gându nâin nâin nâgât den dâzângone laŋ mân nângâbi.’ ”

²² Oi zorat torenjâ sâbâ. Gându uŋakŋan den sâsân, zo top lâkulâku nâi uap. Oi zo Yesugât kâmut zengât siŋgi mân uap. Zo um kâtik zengât siŋgi. Oi Anutugâren gâbâ den mem muyapnâ sâm muyamuyagiŋ, zo top lâkulâku nâi uap. Zo a um kâtik zengât siŋgi bujâ. Zo Yesugât kâmut zengât siŋgi.

²³ Yesugât kâmut zen aksik mindum aksik gându uŋakŋan den sâne sâi a yennâ, a um kâtik zâk ziŋgitnâ sâbe, “Um gulip otziŋgap.” ²⁴⁻²⁵ Um kâtik ziŋ ziŋgitnâ sâi zorat nângâne Kembugât top lâkulâku nâi mân opap. Yesugât kâmut mindumjâ Anutugât den muyap sâm muyagem tatne a yennâ, um kâtik nâi zengâren gam den sâbi, zo nângâbap zo ko aksik umŋanġât topnâ sâm muyagine den zo umŋan giari umjâ melânġbap. Oi umŋan kut nâi nâi tik zemap, zo muyagei umjâ melânġi hânân gei pindiŋsâm zem Anutu mâpâsem itâ sâbap, “Anutu zâk perâkŋak zen sot ândiap.”

Bet bâsaŋ mân mindubi.

²⁶ Bukurâp, zorat dap dap? Zen mindunâ sâm um bet bâsaŋ mân gabi. Nâi zâk sâtâre kep nâi mem gâbap. Nâi zâk kwâkâm ziŋgâziŋgânġ den mem gâbap. Nâi zâk Anutugât den uŋaknâ. Nâi zâk den gându uŋakŋan sâbâ sâm sâbap. Nâi zâk den gându uŋaknâ zorat top sâsânġ sâbâ sâm sâbap. Zo Kembugât den laŋ kârâbapġât upi.

²⁷ Den gându uŋakŋan den sânâ sâm doŋbepnâ

buñâ, zagât mo karâmbutñâ sâbi. Donbepñâ mân walâm sâbi. Oi zikñik zikñik sâne a kânokñâ mâburem topñâ sâbap. ²⁸ Ka mâbumâbure a ñâi mân tâi ko minduminduyân den gându uñakñan mân sâbi. Ñâi zâk sâbâ sâm zâk zikñik Anutugâren sâbap. ²⁹ Anutugât den muyap sâsân, zo a zagâtñâ mo karâmbutñâ sâbi. Oi nâmbutñâ zen den zo nângâm sâlâpkum sâbi. ³⁰ Ñâi zâk tâi Kaapumñâ umñan den pâi sâbam oi a den kândom sâbap, zo birâbap. ³¹ Anutugât den sâm muyamuyagiñ zo utnâ sâm upi. A ñâiñon sâm nanğâm ge tâi a ñâigoot sâm dâzânğobap. Sâm mânânğât dâzânğobi, zorânğ âlip upap. Oi sâne a nâmbutñâ ziñ nânğâm umziñ bâbâlañ upap. ³² Anutugât den sâsân a zen Kaapumğât den sânam otziñgi sâbi. Mân sânam otziñgi birâbi. ³³ Anutu zâk gulipmalipkât Anutuñâ buñâ. Zâk lumbenñan orotñanğât Anutu. Anutu kânok, diñâ kânok. A kânokñak pâtârânğak sâbap. Ambân zen minduminduyân den hiriñsâm tapi.

³⁴ Yesugât kâmut kamân dâp zen mindum ambân zen hiriñsâm tapme. Korinti zen zo yatik utne dâp upap. Ambân zen yatâ opñâ gigiñâ ândibigât nenğât orotñâ yatâ ziap. Oi zo yatik Kembugât gurumin denân ziap. ³⁵ Ambân zen den ñâi mâsikâm nânğânâmirâziñan âi arâpziñ mâsikâziñgâbi. Ambân ñâiñâ minduminduyân den sâi añunğoot upap. ³⁶ Korinti a zen zâizâiñ upme, zenğât sa nânğânek. Zen dap nânge? Anutugât denñâ zenğâren topkwap muyageip, mo zen ziñjik nânğawe?

³⁷ Zenğâren gâbâ ñâiñâ zikñanğât nânği

Propete mo a Kaapumņoot upap zo ko den kulemgum ziņgan, zo Kembugât sâtkât kulemguan, yatâ nâņgâbap. ³⁸ Nâi zâk den zi nâņgi bon mân upap, zo zâkkât nâņgindâ Anutugât den sâsâņ a mân upap. ³⁹ Zorat bukurâpnâ itâ sa nâņgânek. Zen Anutugât den muyap sapsusuņ, zorat kâtigibi. Den gându uņakņan sâsâņ, zorat pâke mân kwapi. ⁴⁰ Minduminduziņan gulipmalip mân op, orotņigâk utnetâ a nâmbutņâ ziņ ziņgitnetâ dâp upap.

15

Yesu zâk mumuņan gâbâ zaatņâ arâpņâ zeņgâren muyageziņgip.

¹⁻² Bukurâpnâ, siņgi âlip den dâzâņgua nâņgâwe. Oi zo mem ândime. Siņgi âlip kwâkâm ziņgâwan, zo yatik mem ândie oi ko âlip kubikziņgâbap. Mo dap nâņge? Siņgi âlip dâņ mân mem ândinetâ umziņan bonņâ mân âsageziņgâbap?

³ Zen siņgi âlip nâņgâm ândibigât dâzâņgua nâņgânek. Siņgi âlip nâņgâwan, zo dâzâņgowan. Zorat kâukņâ itâ sâm dâzâņgowan. Kembu Yesu, zâk den siņgi Kembugât ekabân ziap, zorat dâp opņâ bâliņaņgât suup mem moip. ⁴ Oi Kembugât ekabân den ziap, zorat dâp Yesu hangoitâ zei sirâm karâmbuņan Anutuņâ mâņgei zaarip. ⁵ Zaatņâ Peterogâren muyageip. Zobâ arâpņâ nâmbutņâ zeņgâren muyageip. ⁶ Oi Yesugât kâmut teņgâņâ 5 tausen walip, zo mindum tatne muyagei igâwe. Zeņgâren gâbâ

donbepnâ tok gwâlâ ândie. Oi nâmbutnâ muwe.
 7 Oi Yakobogâren muyageip. Oi Aposolo aksik zengâren muyageizingi igâwe.

8 Paulo nâ zengât tengâyân mân ândiwan. Iraborâk gâsum sâlâpnogi nep a orâwan. Nâ bet, katep mân kubikaŋgâm âsageip yatâ nâ laŋ nâgâren muyagei egâwan. Aposolo zinjâ kot ninetâ mân dâp uap. 9 Nâ Aposolo nâmbutnâ zengât ombeziŋan. Nâ Anutugât a ambân kâmut zâŋgom gâwan, zorat Aposolo kot ninetâ mân dâp uap. 10 Nâ Aposolo orâwan, zo Anutuŋâ um lâklâk otnim tânnogi Aposolo op ândian. Oi zâkŋak tânnogi zorâŋâ nâgâren bon buŋ mân oip. Buŋâ. Aposolo nâmbutnâ zen nep tuune walâzingâm sâknam nep tuum kâtigewan. Oi zo Anutuŋâ tânnogip, zorâŋâ mem kâtikŋan kwatnigi ŋiŋi âlipkât nep tuum kâtigeman. 11 Nâ orâwan sot zinj urâwe, zorat mân sâbat. Yesu moip sot zaarip, zorat ŋiŋi sâm den ŋiŋi âlip sâm muyagimen. Oi Korinti a zen yatik mem ândie.

Yesu zâk mumuŋan gâbâ zaaripkât zaatnat.

12 Yesu mumuŋan gâbâ zaarip. Den yatâ sâm dâzâŋgoindâ wangât zengâren gâbâ nâmbutnândâ mumuŋan gâbâ zaatzaat, zo mân ziap sâme? 13 Mumuŋan gâbâ zaatzaat, zo kwâimbâmŋâ Yesu mumuŋan gâbâ zaarip, zo kwâimbâbi. 14 Oi Kristo mumuŋan gâbâ mân zaarip sâi ko den sâmen, zo bon buŋ opap. Oi nâŋgâm pâlâtânziŋ zo yatik bon buŋ opap. 15 Oi zorik buŋâ. Nen Anutugât itâ sâwen, “Zâkŋâ Kristo mumuŋan gâbâ mângei zaarip.” Oi mumuŋan gâbâ zaatzaat mân zei sâi ko Anutuŋâ

Kristo mân mângêi zaarip opap. Zorat den sâwen, zo Anutugât den târârak mân sâm sarâ sâbem. ¹⁶ A mumuñan gâbâ zaatzaatñâ mân zeî sâi ko Kristo mumuñan gâbâ mân zaarip opap. ¹⁷ Kristo mân zaari sâi nâñgâm pâlâtânziñ yenñâ opap. Oi tosaziñ tok zemziñgâbap. ¹⁸ Oi Kristo nâñgâm pâlâtân kwap muwe, zen tâmbetagowe yatâ opap. ¹⁹ Nen hânân narâk ziren Kristo nâñgâm pâlâtân kwâkñanğâmen, zorat bonñâ mârum miwen sot sumbemân mân mimbem sâi ko umbâlâ patâ muyagebap.

Mumuñan gâbâ zaatzaat, zo tenğâyâk zaatnat.

²⁰ Kristo, zâk perâkñak mumuñan gâbâ zaarip. Zâk a mumuñâ kândom otziñgâm zaat ândiap. ²¹ Zo itâgât. A nâiñâ mumuñâ topkwapniñgip. Zo yatik a nâiñâ mumuñan gâbâ zaatzaat, zo topkwapniñgip. ²² Nen aksik Adamgât kiurâp opñâ munat. Zo yatik Kristo sot târotâroniñ ziapkât zaat nanğânat. ²³ Oi tenğânâ sâi ziap, zo yatik zaatnat. Kândom Kristo mumuñan gâbâ zaarip. Oi Kristo âburem takâbap, narâk zoren zâkkât siñgi a nen zaatnat.

²⁴ Âkââkân narâkñan Kristo zâk a kutâ sot zâizâiñ sot imbañâziñoot aksik mem gei kwatziñgâm kembu nepñâ zo Anutugât bikñan pâi narâkñâ âkâbap. ²⁵ Kembu Yesu, zâk kembu nep tuum kâsarâpñâ kiñ gobetñan kâbakñeziñgâm nanğâm nepñâ tuum nanğâbap. ²⁶ Kâsañâ boiñâ tâmbetkubap, zo mumuñâ. Mumuñâ zo buñ upap. ²⁷ Anutuñâ a sot kut nâi nâi aksik Kristogât gigiñâ zâambarip. Zorat Kembugât ekabân den nâi itâ ziap,

“Anutuñâ a sot kut ñâi ñâi aksik mem ge kinjanğât gobetñan kwatziñgi mân walâbe yatâ.”

Den zo nânğindâ Anutuñâ nânği Kristogât ombenjan giginâ upapkât mân sâip. ²⁸ Nanñâ zâk a sot kut ñâi ñâi nen mem gei kwatniñgâmñâ Anutu Ibânjanğât ombenjan op ândibap. Yatâ oi ko Anutu zikñak a sot kut ñâi ñâi neñgât kembu patâniñ op ândibap.

Mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi ko bâliñ upem.

²⁹ Korinti a zengâren a nâmbutñandâ a mumuñâ zengât op too sanjonme. Zo mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi dap dabân yatâ upe? ³⁰ Oi nen ko wangât sâknam kwâkñan ândiwennâ ândim gen? ³¹ Bukurâpnâ, Zen Kembuniñâ Yesu Kristo sot pâlâtân op ândie, zorat sâtâre op itâ san. Nâ sirâm dâp mumuñandâ mâte otnigi ândian. ³² Den sumbuñâ sa nânğânek. Nâ Epeso kamânân zi bâu ulin zen sot agowan. Ka mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi ko wan bonñâ membam? Den zo sumbuñâ san. Mumuñan gâbâ zaatzaat mân zeï sâi ko itâ sa dâp opap, “Mukan munat. Zorat mân nânğânñgâ op itârân sii nalem om nem sâtâre utnâ.” Nâ sa nânğânek. Zen yatâ mân nânğâbi.

³³ Zen umziñ mân kâitkubi. Zengâren gâbâ a ñâi a lañ ândiândiñâ zengâren pâlâtân upap zo ko orot mâme âlipñâ zo gulipkubap. ³⁴ Zen umziñ kubikñâ ândiândi bâliñâ birâbi. Zengâren gâbâ a nâmbutñandâ Anutu kândâtkume. Zo nânğâm anjun upigât dâzânğuan.

Zaatzaat top top zaatnat.

³⁵ Nâmbutnandâ itâ sâbi? “A mumunâ zen dap op zaatpi? Sâkziņ tobat dap op muyagibi?”

³⁶ Korinti a zen kwakmak a. Zen nebân kut nâi kendâme, zo yen mân zaatmap. Keetnâ zo pane kâmnâ âlip taki keetnâ zo alâgem buņ opmap.

³⁷ Zen keetnâ kendâme, zo nâi. Bonnâ ko nâi. Keetņik kendâme. Segon mo kut nâi kendâne kâmnâ sot bonnâ bet takâmap. ³⁸ Oi Anutu zâk nâņgâm kwâtâtemnâ sâm pindip, bonnâ yatik takâmap. Keet dâpņan bonnâ tobat nâi nâi âsagemap. ³⁹ Zo yatik sâkkât topnâ kânok mân ziap. A neņgât sunum, zo nâi. Bâu zuu zengât sunum, zo nâi. Saru zuu zengât sunum, zo nâi.

⁴⁰ Oi sumbem a, zen sâkziņ tobat nâi. Hân a, nen sâkniņ tobat nâi. Sumbem a zengât neule, zo nâi. A neņgât neule, zo nâi. ⁴¹ Mirâsiņ, zâk âsaknâ tobatnâ nâi. Kâin, zâk âsaknâ tobatnâ nâi. Sâņgelak, zen âsakziņâ tobatnâ nâi. Oi sâņgelak âsakziņ tobatnâ kânok buņâ. Tobatziņ nâi nâi zem ariap.

⁴² Mumunâ gâbâ zaatzaat, zorat topnâ yatâ. Hân sâk, zo hangubi, zâk buņ upapkât siņgi. Zaatpap, zorâņ mân buņ upap. ⁴³ Hân sâk hangume, zo bon buņâ. Zo yennâ. Zaatpap, zo bonnâ sot âsaknâ neulenoot. Hân sâk hangume, zo lolotnâ. Zaatpap, zo imbanâņoot. ⁴⁴ Hangugunandâ hân sâk sot. Zaatzaatnandâ sumbem sâk sot. Hân sâk ziap, yatik sumbem sâk ziap.

A sanġiņâ Adam sot a uņaknâ Kristo.

⁴⁵ Kembangât ekabân den nâi itâ kulemgune ziap,

“A kândom muyageip, Adam, zâk um dâpņoot op zaat ândeip. A bet muyageip, zâk ko Kaapum sot ândiândi mariņâ op ândiap.”

⁴⁶ Sumbemân gâbâ gok, zâk kândom hânân ge mân ândiap. Hânân gokņâ zorâņâ kândom hânân ândeip. Sumbemân gok, zâk bet ge ândeip. ⁴⁷ A kândom muyageip, zâk Anutuņâ hânņâ tuugip, zorat hân a oip. A bet muyageip, zâk sumbemân gokņâ. ⁴⁸ Anutuņâ hân memņâ Adam tuugip. Zâkkât kiurâpņâ nen yatik hânân gokņâ muyageniņgâniņgâņ. Sumbemân gokņâ a ândiap, yatik sumbemgât siņgi op ândinat. ⁴⁹ Nen hânân gokņâ tobat urâwen, zo yatik sumbemân gokņâ, zâkkât tobat minat.

Yesuņâ taki sumbem sâk minat.

⁵⁰ Bukurâpnâ, den nâi zitâ sa nâņgânek. Hân sâk zirâņâ Anutu um topņan, sumbemân mân zâi ândibap. Alâalâgiņ zo ziņziņ kâtikņâ mân zimbap.

⁵¹ Nâņgânek. Den nâi tik zeip, zo sapsum ziņgâbâ. Nen mân mom naņgindâ Kembu Yesuņâ taki tobatniņ nâi op hâukwâtnat. ⁵² Lâmun diņ sâi kegâk, sinniņâ kwilitikpamen yatâ, tobat nâi utnat. Lâmun diņ sâi mumuņandâ zatņâ ândiândi kâtik ândibigât sâkziņ hâukwapi. Oi gwâlâ ândinatņâ hâukwap tobat nâi utnat. ⁵³ Sâkņâ lolot, ziniņ kâtik buņ, zi ândiândi kâtik hâmbâ yatâ gwagori geibap. Mumuņaņgât siņgiņâ ândiândi kâtik gwagori geibap. ⁵⁴ Yatâ âsagei ko den itâ kulemgune ziap, zo kâtigibap, “Kembuņâ mumuņaņgât imbaņâ koi geip. ⁵⁵ ‘O mumu, gâ imbaņâgâ ikâ? Mumu, gâ nâņgobangât imbaņâgâ ikâ taap?’ ”

⁵⁶ Mumuṇandâ nâṅgobapkât bâliṇandâ imbaṇâ pindâmap. Oi Kembugât gurumin denṇâ bâliṇâ imbaṇâ pindi gwâlantenṣâmap. ⁵⁷ Ka mumuṇandâ mân kembu otniṅgâm ândibapkât Anutu sâtâre okṇaṅgânat. Anutuṇâ Yesu Kristo sâṅgongoi gem tânnâṅgoi ândiândi kâtik muyagien. Zorat sâm âlip kwâkṇaṅgânat.

⁵⁸ Zorat op ko bukurâp, zen kâtigem kinbi. Âsâbâṅ Kembugât nep tuum kâtigibi. Itâ nâṅgâm tuubi, “Kembugât opṇâ nep tuugindâ bon buṅ mân upap.”

16

Yerusalem zeṅgât siṅgi kât mindubigât sâip.

¹ Kembugât siṅgi a zeṅgât kât mindunam Galata hânân a kâmutṇâ kâmutṇâ dâzâṅgowan. Zo yatik upi. ² Kendon dâp kât tatziṅgap dâp mirin panetâ tâpap. Yatâ op ândine nâ zeṅgâren ga kâtkât diṇâ mân sâm kârubi. ³ Nâ zeṅgâren ga a nâṅgâziṅgâne âlip oi zo ekap ziṅgâm sâṅgonzâṅgua kât zo mem Yerusalem kamânân âibi. ⁴ Mo nâṅga âlip oi ninoot ârândâṅ âinat.

Paulo zâk Korinti zeṅgâren âibam narâkṇâ ziṅgip.

⁵ Nâ Makedonia hânân âi walâm zeṅgâren gâbat. Makedonia hânân narâk kârep mân ândibat. Yen walâbat. ⁶ Korinti zeṅgâren gam tâtat mâme upat motṇâi. Zen sot ândia map narâkṇâ âkâbap. Oi ziṅâ mâtâpkât betnan mine zoren mo zoren âibat. ⁷ Nâ narâk ziren yen ga ziṅgit zâmban âibatkat mân otnigap. Zorat

Kembuñâ nânji âlip oi zeñgâren gam mâik ñâi tâpatkât san. ⁸ Nâ narâk ziren Epeso kamânân ândia Pentekos kendon âkâbap. ⁹ Ziren Kembuñâ mâtâp patâ mem pâi nep patâ muyagei ziap. Oi sinji âlipkât a kâsa donbep ândie.

¹⁰⁻¹¹ Timoteo zâk zeñgâren gâi buku okñanğâne keñgât mân op ândibap. Nâ Kembugât nep tuuman, yatik tuumap. Zorat zâkkât nânğâne mân gibap. Mulun galemğum sâñgongune um lumbe op nâğâren gâbap. Nâ zâk sot buku nâmbutñâ zen ârândânğ gâbigât mambât ândian.

¹² Bukuniñâ Apolo, zâk bukurâp nâmbutñâ, zen sot zeñgâren gâbâpkât dukum sâñgongua mân bâbâlañ oip. Narâk ziren buñâ, narâk ñâin mâtâp muyagemñâ zeñgâren gâbap.

Kembugât den sâsânğ a hurat kwatziñğâbi.

¹³ Zen galem orañğâm sinji âlip mem kâtigibi. Keñgâtziñğ buñâ kâtigem ândibi. ¹⁴ Kut ñâi ñâi upme, zo umziñğandâ gâsâyagom upi.

¹⁵ Oi bukurâpnâ, den ñâi sa nânğâne. Zen Setepano sot kâmut gakârâpñâ, zeñgât nânğâme. Zen Grik hânân kândom Kembugât sinji urâwe. Oi zen Kembugât sinji a kore otziñğâm ândime. ¹⁶ A zo sot a nâmbutñâ ziñğ yatik nep tuume, zen ziñğit hurat kwatziñğâbi.

¹⁷ Setepano, Potunato sot Akaiko, zen nâğâren gane umnâ âlip oip. Korinti zen kârebân ândine zen gebâkziñğ nâğâren gam umâlep kwatniwe. ¹⁸ Nâ sot Korinti a zen ârândânğ umâlep kwatniğawe. Zorat zen a yatâ zo zeñgât nânğâne âlip upap.

¹⁹ Asia hânân Yesugât kâmutnâ kâmutnâ zen Korinti a zengât nângâm ândie. Akwila sot ambinnâ Pirisila sot zekât mirin mindume, zen Kembangât opnâ sâm sâtâre otzingâme. ²⁰ Bukurâpnâ nâmbutnâ, zen yatik sâtâre otzingâme. Zen buku muyageyangâm luyangâm upi

²¹ Paulo, nâ den zi sa bukunâ nâinâ lâunan gâbâ mem ekabân kulemgum ândim gâi zi nâ ninak bitnandâ simbup mem den muruknâ zi kulemguan.

²² Nâi zâk Kembangât âkonzigi simgât sinji upap. Kembuninâ Yesu gâ gâban. ²³ Kembu Yesugâren gâbâ tânzângozângon zorân zengâren zimbap.

²⁴ Nâ Yesu Kristogât op umnandâ gâsâzângomap. Zo yatik.

SINGI ÂLIP EKAP
The New Testament in the Komba Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Komba long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Komba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0. You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

8e5b8dff-a54f-5e56-9b8c-1906f06b22d1